

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Հայաստան կը Շարունակէ Հզօրացնել Պաշտպանական Կարողութիւնները

Ֆրանսայի եւ Հայաստանի միջեւ վերջերս ստորագրուած ռազմական պայմանագիրը արդէն իսկ դրուած է գործադրութեան: Վերջին օրերուն ատրայեճանական աղբիւրները առաջինը եղան հաղորդելու, որ մեծ քանակութեամբ ֆրանսական «Պասթիոն» գրահամեքենաներ եւ անոնց համար նախատեսուած սարքաւորումներ Վրաստանի վրայով հասած են Հայաստան: Թէեւ երեւան, ըստ սովորութեան, չմեկնաբանեց այս տեղեկութիւնը, սակայն Վրացական կողմը եկաւ հաստատելու տարածուող լուրերը:

Այս պարագան ուշագրաւ է այն պատճառաւ որ, մինչեւ վերջերս Վրաստան կը մերժէր արտօնել իր տարածքով դէպի Հայաստան գէնքի առաքումները: Սակայն, երբ ուղարկող կողմը Ֆրանսան է, որ կը նկատուի Եւրոպայի ամենէ ազդեցիկ երկիրներէն մէկը եւ Վրաստան ունի Եւրոպական Միութեան միանալու հեռանկարներ, իր համար դժուար պիտի ըլլար մերժել ֆրանսական կողմին:

44-օրեայ պատերազմէն ետք, երբ չիրականացան Ռուսաստանէն ակնկալուող գէնքի մատակարարումները, հակառակ որ կանխիկ վճարուած էին գումարները, Հայաստան սկսաւ գէնքի այլընտրաք աղբիւրներու որոնման՝ ատրայեճանական յարձակումներուն դիմակայելու համար: Առաջին առթիւ երեւանի ուշադրութիւնը կեդրոնացաւ Հնչակաստանի վրայ, որուն արդիական գիմատեսակները հիմնուած են խորհրդային արտադրութիւններու վրայ եւ աւելի հեշտ են հայկական բանակին կողմէ օգտագործուելու համար: Հոս կային դժուարութիւններ այդ գէնքերը Հայաստան հասցնելու առումով: Եւ Իրանը եւ Վրաստանը կը մերժէին հնդկական գէնքերու համար անցք ապահովել դէպի Հայաստան՝ Ատրպեյճանի հետ իրենց յարաբերութիւններուն չվնասելու համար: Դիւանագիտական լայն աշխատանքներու շնորհիւ հնդկական «Փինաքա» հրթիռային համակարգերը Իրանի վրայով հասան Հայաստան:

Վերջին օրերուն նոր հորիզոններ եւս բացուեցան Հայաստանի պաշտպանութեան համար: Եւրոմիութեան արտաքին գործերու նախարարները հաւանութիւն

Եւրոպական Միութեան Խորհուրդը Քննարկած Է Հայաստանի Ժողովրդավարական Իշխանութիւններուն Աջակցելու Եւ Ռազմական Օգնութիւն Տրամադրելու Հարցերը

Եւրոմիութեան արտաքին գործերու նախարարները հաւանութիւն տուին Հայաստանի մէջ տեղակայուած դիտորդական առաքելութիւնը ընդարձակելու, Հայաստանի հետ վիզաներու ազատականացման շուրջ քննարկումները աշխուժացնելու առաջարկին, Պրիւքսէլի մէջ յայտնեց ԵՄ անվտանգութեան եւ արտաքին քաղաքականութեան հարցերով բարձր ներկայացուցիչ Ժոզեփ Գորեյլը:

Որոշումը ընդունուած է Արտաքին Քաղաքական Խորհուրդի նիստին, որուն օրակարգին էր նաեւ Հայաստան-Ատրպեյճան յարաբերութիւններու հարցը:

Այս պահուն Եւրոմիութիւնը Հայաստանի մէջ ունի 100 դիտորդ եւ փորձագէտ, որոնց առաքելութիւնն է դիտարկել եւ զեկուցել Պրիւքսէլին Ատրպեյճանի հետ սահմանին տիրող իրավիճակին մասին, օգնել անվտանգութեան պահպանման եւ, հնարաւորութեան պարագային, ամրապնդել վստահութիւնը Հայաստանի եւ Ատրպեյճանի իշխանութիւններուն միջեւ:

ԵՄ բարձր ներկայացուցիչ Ժոզեփ Գորեյլ

Հայաստանի եւ Ատրպեյճանի իշխանութիւններուն միջեւ:

ԵՄ բարձր ներկայացուցիչը նաեւ ուղերձ յղեց Ատրպեյճանին. - «Հայաստանի տարածքային ամբողջականութեան ցանկացած խախտում անընդունելի է եւ շատ ծանր հետե-

լանքներ կ'ունենայ մեր յարաբերութիւններու որակի վրայ», ըսաւ Գորեյլ:

«Խորհուրդը քննարկեց ինչպէս աջակցել Հայաստանի ժողովրդավարական ճանապարհով ընտրուած իշխանութիւններուն, Հայաստանի դիմադրողականութեան, անվտանգութեան ու բարեփոխումներու շարունակման: Մենք որոշած ենք ընդլայնել մեր դիտորդական առաքելութիւնը Հայաստանի մէջ՝ աւելի շատ պարեկներ, աւելի շատ պարեկութիւն՝ սահմանի խնդրայարոյց հատուածներուն մէջ: Պիտի քննարկենք նաեւ Եւրոպական Խաղաղութեան մեխանիզմի միջոցով Հայաստանին օգնելու հնարաւորութիւնը եւ վիզայի ազատականացման հնարաւորութիւնները», հանդիպումէն յետոյ յայտնեց Ժոզեփ Գորեյլը:

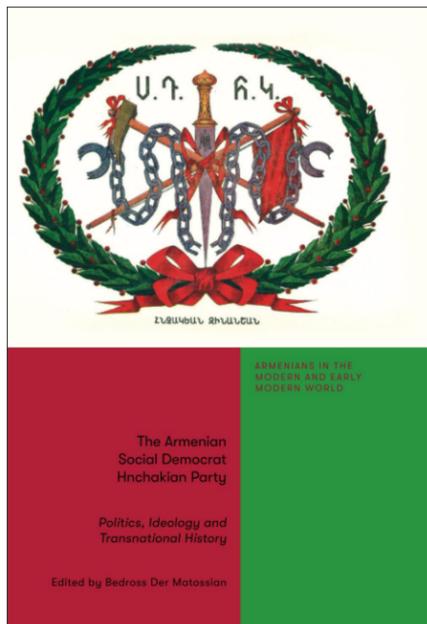
Եւրոպական Խաղաղութեան մեխանիզմը գործիք է, որով Պրիւքսէլը միջոցներ կը տրամադրէ ԵՄ-ին:

Նոր Հրատարակութիւն՝ «Հայկական Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութիւն. Քաղաքականութիւն, Գաղափարախօսութիւն Եւ Միջ-Ազգային Պատմութիւն»

Հայկական Կրթական Բարեսիրական Միութեան եւ Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան կազմակերպութեամբ 2012-ի Հոկտեմբերին Պրիւքսէլի «Woodbury» համալսարանէն ներս տեղի ունեցաւ ակադեմիական համաժողով, որուն զեկուցները լոյս տեսան այս ամիս՝ «Հայկական Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութիւն. Քաղաքականութիւն, Գաղափարախօսութիւն Եւ Միջ-Ազգային Պատմութիւն» ((The Armenian Social Democrat Hnchakian Party: Politics, Ideology, and Transnational History) խորագրով բեկումնային գրքին մը մէջ: Հատորը խմբագրուած է Փրոֆեսոր Պետրոս Տէր Մաթոսեանի կողմէ եւ հրատարակուած՝ «I.B.Tauris»-ի կողմէ եւ տպագրուած է «Bloomsbury Publishing UK»-ի կողմէ:

Անգլերէն եզակի հրատարակութիւնը կը խորանայ ՄԴՀԿ-ի բարդ պատմութեան մէջ, որ յեղափոխական խումբը կերտած է գործելով Օսմանեան կայսրութեան, Ռուսաստանի, Պարսկաստանի եւ հայկական սփիւռքի տարածքին՝ դիրքաւորուելով համաշխարհային յեղափոխական շարժումներու աւելի լայն բովանդակութեան մէջ:

Գիրքը մանրակրկիտ կերպով

կը քննէ ՄԴՀԿ-ի ծագումը, գաղափարախօսութիւնը եւ տարածաշրջանային պատմութիւնը՝ մանրամասն բաժիններով ուսումնասիրելով այս երեւոյթները: Խորաթափանց հետազոտութիւններու միջոցով ներդրում կատարած համաժողովին մասնակցած պատմաբաններն ու գիտնականները կ'ունենան

Փաշինեան Պիտի Չմասնակցի ՀԱՊԿ Խորհուրդի Նիստին

Պելառուսական կողմին նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի հեռախօսազրոյցը Պելառուսիոյ նախագահ Ալեքսանտր Լուքաշենքոյի հետ: Այս մասին յայտնած է վարչապետի մամուլի քարտուղար Նազեօ Պաղտասարեանը:

Քննարկուած են ՀԱՊԿ Հաւաքական Անվտանգութեան Խորհուրդի՝ Նոյեմբեր 23-ին Պելառուսիոյ մայրաքաղաք Մինսքի մէջ կայանալիք նիստի կազմակերպման հետ կապուած հարցեր: Վարչապետ Փաշինեան Պելառուսիոյ նախագահին տեղեկացուցած է, որ պիտի չկրնայ մասնակցել նիստին եւ յոյս յայտնած է, որ ՀԱՊԿ գործընկերները ըմբռնումով կը վերաբերին այդ որոշման:

Այս կապակցութեամբ Քրեմլին ցաւ յայտնած է որ, Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը պիտի չմասնակցի Հաւաքական Անվտանգութեան Պայմանագրի Կազմակերպութեան (ՀԱՊԿ) յառաջիկայ գագաթաժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 23-ին, Մինսքի մէջ:

«Եթէ իսկապէս այդպէս է, ապա մենք կրնանք ափսոսանք յայտնել, քանի որ նման հանդիպումները շատ լաւ առիթ են կարծիքներ փոխանակելու, դիրքորոշումները ճշգրտելու համար», ըսած է Քրեմլինի խօսնակը:

ՎԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Ատրպեյճանը Նենգափոխում է. Ֆրանսան Ու Երամիութիւնը Պէտք է Արձագանքեն

ՅԱԿՈՔ ԲԱՂԱԼԵԱՆ

Ատրպեյճանն ապակառուցողական է դիտարկում Հայաստանին սպառնալու թիւերը մատակարարելու Ֆրանսայի քայլերը: Պաքուի ԱԳՆ մամուլի քարտուղարը յայտարարել է, թէ կոչ է անում Հայաստանին ու Ֆրանսային «հասկանալ, որ խաղաղութիւնը չունի այլընտրանք» եւ չուզում կանգնել ռեգիոնը: Ատրպեյճանի այդ արձագանքը կը լինէր ծիծաղելի, եթէ չլինէր ուժի գործօնին ապաւինող Պաքուի քաղաքականութիւնը, որի համար Ատրպեյճանը պարբերաբար փնտրում է առիթներ եւ «հիմքեր»:

Անկասկած է, որ Ատրպեյճանը Հայաստանին ռազմական որեւէ մատակարարում դիտարկում է հենց այդպիսի «հիմք», իր դժգոհութեամբ փորձելով ստեղծել տպաւորութիւն, որ Հայաստանն է ռեգիոնը ռազմականացնողը: Իհարկէ մի թուով հայեացքը բաւարար է գնահատելու, թէ ով է ռեգիոնը ռազմականացնողը, Կովկասում ո՞ր երկրի սպառնալու թիւերն է գերակշռում միւսների նկատմամբ: Ատրպեյճանն ինքը յայտարարել է, որ գրեթէ ամբողջութեամբ համալրել 44-օրեայ պատերազմին «պարպուած» սպառնալու թեւան պաշարները:

Ատրպեյճանը ձեռք է բերում միլիարդաւոր տոլարների սպառնալու թիւեր, որոնք իրենց թէ քանակով, թէ նաեւ բնոյթով որեւէ կերպ համեմատելի չեն Հայաստանի ձեռքբերումների հետ: Աւելին, եթէ Հայաստանը բախուում է լողափոխի խնդիրների, ապա Ատրպեյճանը չունի նաեւ այդ խնդիրները: Դրան աւելանում է եւ այն, որ Ատրպեյճանի ռազմականացու-

մը ունի թէ թուրքիայի, թէ Իսրայէլի նկատելի, շօշափելի ռազմաքաղաքական աջակցութիւնն ու գործակցութիւնը:

Այլ կերպ ասած, անկասկած է, որ Կովկասի ռազմականացման յենակէտը Ատրպեյճանն է: Հայաստանն ընդամենը փորձում է լուծել երկու խնդիր: Նախ, ինչպէս ցանկացած պետութիւն, Հայաստանը եւս ունի ռազմական ներուժի ձեւաւորման սովորեակները՝ իր անվտանգութեան հարցերը լուծելու եւ պետութեան պաշտպանութիւնն իրականացնելու համար եւ երկրորդ՝ Ատրպեյճանի ռազմական, մարտաշունչ, ուժի գործօնի վրայ հիմնուած քաղաքականութիւնը Հայաստանին պարտադրում է ձեռնարկել պաշտպանութեան աւելի ու աւելի ամրացմանն ուղղուած քայլեր:

Ատրպեյճանն է Հայաստանի համար այդ քայլերի անհրաժեշտութեան եւ հրամայականի բառերուն իմաստով հիմքը, այլ ոչ հակառակը, ինչի տպաւորութիւն փորձում է ստեղծել Պաքուն: Այստեղ սակայն շատ կարեւոր է նաեւ, որ Ատրպեյճանի այդ փորձերն արժանանան նաեւ Ֆրանսայի համարժէք քաղաքական արձագանքին, ընդ որում ոչ միայն հենց Փարիզի, այլ նաեւ բոլոր այն միջազգային կառույցների, որոնցում էական դեր ունի Ֆրանսան: Եւ առաջիններից մէկը թերեւս Եւրամիութիւնը, որը պէտք է յստակ քաղաքական արձագանքով ամրագրի, որ Հայաստանը չի վարում ռեգիոնը ռազմականացնելու քաղաքականութիւն եւ Հայաստանի քայլերը բխում են պաշտպանական անհրաժեշտութիւններից:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

Ընդդիմութիւնը Ջանքերը Կեդրոնացրել է... Պատգամաւորական Մանդատի Ամրագրման Վրայ

ԱՐՄԱՆ ԳԱԼՈՅԵԱՆ

Ռոբերտ Քոչարեանի որդին՝ Լեւոն Քոչարեանը դարձաւ ՀՀ ԱԺ պատգամաւոր՝ միաժամանակ օրէնքի ուժով ազատ արձակուելով կալանքից:

Յիշեցնենք՝ նախկին նախագահի որդին մեղադրուած է ոստիկանների նկատմամբ բռնութիւն գործադրելու մէջ, թէեւ պաշտպանական կողմը պնդում է, որ ոստիկաններն են բերման ենթարկելիս մեքենայի մէջ ծեծի ենթարկել Քոչարեանին:

Լեւոն Քոչարեանին պատգամաւորական մանդատը բաժին հասաւ այն բանից յետոյ, երբ մանդատից հրաժարուեց Արմէն Չարչեանը՝ վերադառնալով «Իզմիրլեան» բժշկական կեդրոնի տնօրէնի աշխատանքին, իսկ այնուհետեւ «Հայաստան» դաշինքի երեք թեկնածու ինքնաբացարկի դիմում ներկայացրեց ԿԸՀ (թէեւ, նրանցից ոմանք աւելի վաղ յայտարարել էին մանդատը վերցնելու մասին):

Բայց հասկանալի է, որ այդ «օպերացիան» կազմակերպուեց հենց կրտսեր Քոչարեանին ազատ արձակելու համար: Սա՝ չնայած այն բանին, որ «Հայաստան»

խմբակցութեան պատգամաւորներն ու իրենք՝ թեկնածուները, հակառակն են պնդում, անգամ կալանավաչից դուրս գալուց չեւտոյ Քոչարեանն ինքն է ասում, թէ այս ամէնն անակնկալ է եղել: Այլ բան, իհարկէ, նրանք դժուար յայտարարելին: Հազար թէ տիտղոսային ընդդիմադիրներն իրենց մէջ քաջութիւն ունենան՝ իրենք իրենց անուններով կոչելու եւ խոստովանելու, որ այս օպերացիան կազմակերպուել է Լեւոն Քոչարեանի ազատ արձակման համար:

Բայց այս ողջ պատմութեան մէջ հետաքրքիր է մէկ այլ հանգամանք. եթէ չլիջուած էք, կրտսեր Քոչարեանը ձեռքաւարուեց Սեպտեմբերին՝ ԼՂ լուծարմանը յաջորդած բողոքի ցույցերի ժամանակ: Ընդդիմադիրները՝ «Ազգային կոմիտէի» գլխաւորութեամբ, «Արցախի փրկութեան» հերթական կարգախոսի ներքոյ մի քանի օր փողոց դուրս եկան, բայց շատ արագ յայտարարուեց հանրահա-

Օպտիմալը Իրատեսութիւնն է

ԱՐԱՄ ԱՐԱՎՅԱՍԵԱՆ

Ռուս-ուկրաինական պատերազմը ձեռք է բերել առաւելագոյն դիրքային բնոյթ: Կողմերից ոչ մէկի «ուժը չի հերիքում»՝ հասնելու լուրջ մարտավարական, էլ չասած՝ ռազմավարական առաւելութիւնների: Ակամայ յիշուած է Ռեմարկի յայտնի վէպի վերնագիրը՝ «արեւմտեան ճակատում՝ առանց փոփոխութիւնների», կամ, եթէ աւելի ճշգրիտ թարգմանենք՝ «արեւմուտքում՝ ոչ մի նորութիւն»:

Ու՞մ է ձեռնտու ռուս-ուկրաինական ճակատում այս յարաբերական «լճացած» վիճակը: Ինձ թուում է՝ Ռուսաստանին, որն ունի աւելի շատ ներքին ռեսուրսներ: Ուկրաինայի՝ ագրեսիային դիմակայելու ունակութիւնը մեծապէս կախուած է արեւմտեան ռազմական օգնութիւնից: Իսկ Արեւմուտքը, կարծես թէ, պատրաստ է գէնք մատակարարել այնքան, որ Ուկրաինան չպարտուի, բայց՝ ոչ այնքան, որ այդ երկիրը կարողանայ վերականգնել իր՝ 1991 թուականի սահմանները: Թուում է, թէ այս վիճակում ճիշտ ժամանակն է բանակցութիւններ սկսել հրադադարի մասին, քանի որ, կրկնեմ, խոշոր ռազմական ջղողութիւններ կողմերը չեն կարող գրանցել: Ուկրաինայի արեւմտեան դաշնակիցներն, ընդհանուր առմամբ, նոյնպէս հակուած են այդ զաղափարին: Աւելի վաղ դրա մասին խօսում էր, բառիս բուն իմաստով, 100 տարուայ դիւանագէտ Հենրի Քիսինճեւը: Սակայն հրադադարին խանգարում են մի շարք հանգամանքներ, մասնաւորապէս, Ուկրաինայում հասարակական տրամադրութիւնները: Յաջողութեամբ դիմագրաւելով Ռուսաստանի յարձակմանը նախորդ մէկուկէս տարուայ ընթացքում՝ այդ երկրի վերնախաւին թուում է, որ այս պատերազմում հնարաւոր է յաղթանակի հասնել:

Թէեւ բոլոր տեսակի գուգահեռները խիստ պայմանական են, բայց այս տրամադրութիւնները

լաքները դադարեցնելու մասին: Իսկ որոշ ժամանակ անց նոյն «Ազգային կոմիտէն» յայտարարեց վերակազմակերպման մասին: Էլ չենք ասում, որ Սեպտեմբերի 25-ից յետոյ ընդդիմադիրները քաղաքական գործընթացներ այդպէս էլ չեն գնեցրաքրել: Ընդհակառակը, «Հայաստան» խմբակցութեան պատգամաւորները հանգիստ շարունակում են աշխատանքը խորհրդարանում՝ օգտուելով պատգամաւորական մանդատի ծանր բեռից եւ դրա տակ թաքնուած բարիքներից՝ աշխատավարձ, պարգեւավճար, գործողման անուան տակ ճամբորդութիւններ եւ այսպէս շարունակ:

Մի քանի օրով «Ազգային կոմիտէի» ղեկավարի յայտ ներկայացրած վազգէն Մանուկեանն էլ օրերս յայտարարեց այդ կառույցի լուծարման մասին՝ խոստովանելով, որ չկարողացան ներգրաւել

Շար.ը էջ 6

փոքր-ինչ չի շեցնում են հայաստանեան իրավիճակը 1994-2020 թուականներին: Մեր երկրի հասարակութիւնը, վերնախաւի մեծ մասը, այս թուում՝ մեր երկրորդ, երրորդ եւ չորրորդ ղեկավարները չափազանցուած լաւատեսական սպասումներ ունէին Ադրբեյջանի հետ հնարաւոր պատերազմից: Յիշենք, օրինակ, թէ ինչեր էր խօսում Փաշինեանը 2020 թուականի Յուլիսին՝ պատերազմից երկու ամիս առաջ: Այդ օրերին, վստահ եմ, նրա մտքով չէր անցնում, որ Արցախը պէտք է յանձնել «Ալմա-Աթայի հռչակագրի հիման վրայ»: Այդ ամէնը ես չիշում եմ՝ պնդելու համար, որ անհիմն լաւատեսութիւնը նոյնքան վտանգաւոր է, որքան լուսալքութիւնը, որի նշանները հիմա մեզանում չափազանց նկատելի են: Օպտիմալը իրատեսութիւնն է: Շատ կ'ուզէի, որ Հայաստանի իշխանութիւնը, ընդդիմութիւնը, փորձագէտները, հասարակական գործիչները համաձայնութեան գայիցն որեւէ իրատեսական բանաձեւի շուրջ: Օրինակ, «Այո՛ խաղաղութեան պայմանագիր, սակայն՝ առանց «անկլաններ»», առանց «ադրբեյջանցիների վերադարձի, առանց միջանցքի»: Բայց, ի հարկէ, յոյս չունեմ, որ նման համաձայնութիւն կը լինի: Իշխանութիւնն անկեղծ չէ եւ չի ասում, թէ ինչ է բանակցում: Իսկ ընդդիմութիւնն առաջ է քաշում առաւելապաշտական պահանջներ: Մի խօսքով, երկուսն են տուրք են տալիս քաղաքական հոետորաբանութեանը:

«ԱՌԱԻՕՏ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՅՆՁԱՎԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ
ԳՐԻԳՈՐ ԽՈՏԱՆԵԱՆ

ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՂԷ ԱՋԱՊԱՅԵԱՆ

MASSIS Weekly
Organ of the **Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA**
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
<http://www.massisweekly.com>

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

Չրատարակելով հայաստանեան մամուլին մէջ լոյս տեսնող տարբեր յօդուածներ «ՄԱՍԻՍ» անպայմանօրէն չի բաժնէր հոն արտայայտուող բոլոր տեսակետները

ԼՈՒՐԵՐ

Հայաստանն Ու Իրանը Կրնան Եռապատկել «Կազ` Ելեկտրականութեան Դիմաց» Ծրագիրը

Հայաստանն ու Իրանը կրնան աւելցնել «Կազ` Ելեկտրականութեան դիմաց» ծրագրի ծաւալները: Այդ մասին «Սիվիլնեթ»-ին տուած հարցազրոյցին ըսած է Հայաստանի մէջ Իրանի դեսպան Մեհտի Սոպհանին:

«Երկու երկիրներուն միջեւ առկայ է կազի գիծ եւ մենք երկուստեք առաջ երկարաձգեցինք «Կազ` Ելեկտրականութեան դիմաց» պայմանագիրը: Այդ երկու երկիրներու յարաբերութիւններուն մէջ մեծ եւ ռազմավարական քայլ էր: Այդ պայմանագրին շնորհիւ մենք պիտի կարենանք աւելցնել Հայաստանէն Ելեկտրականութեան ներմուծումը կազի դիմաց, եռապատկել կամ նոյնիսկ բառապատկել գաջն: Շատ լաւ ծրագրեր ունինք Հայաստանի հետ: Ունինք երրորդ Ելեկտրահաղորդման գիծը, որ յոյսով եմ յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին աւարտին պիտի հասցուի», ըսած է ան:

Դեսպանը յիշեցուցած է, որ նախորդ տարի Հայաստանի եւ Իրանի միջեւ առեւտրաշրջանառութեան ծաւալը 711 միլիոն տոլար կազմած է: Ան յոյս յայտնած է, որ այս տարի այդ թիւը մօտ մէկ միլիարդի պիտի հասնի:

«Կայ նաեւ Ազարկ-Քաջարան 32 քիլոմետրոց ճանապարհի նախագիծը, որ նոյնպէս ռազմավարական կարեւորութեան է եւ ամենամեծ նախագիծն է, որ կնքուած

Հայաստանի մէջ Իրանի դեսպան Մեհտի Սոպհանի

է Հայաստանի կառավարութեան եւ Իրանեան ընկերութիւններուն միջեւ: Մենք միշտ խրախուսած ենք ուրիշ Իրանեան ընկերութիւնները, որ զան Հայաստան եւ օգտուին Հայաստանի մէջ աշխատանքի լաւ հնարաւորութիւններէն, այստեղ արտադրեն եւ արտահանեն ուրիշ երկիրներ: Ընդհանուր առմամբ, կրնամ ըսել, որ մեր առեւտրային եւ տնտեսական կապերը զարգացման լաւ յարաշարժութիւն ունին եւ մենք վճռականօրէն պիտի շարունակենք այդ ուղին», նշած է Սոպհանին:

Հայաստանի մէջ Արձանագրուած Ե Ժողովրդավարութեան Սակարդակի Էական Աճ

Մթոքհոլմի մէջ գործող Ընտրական աջակցութեան եւ Ժողովրդավարութեան միջազգային հիմնարկի ժողովրդավարական գործընթացներու գնահատման ղեկավար Սիմա Շահը յայտնած է, որ ժողովրդավարութեան էական աճի նոր կեդրոններ ի յայտ եկած են Եւրոպայի մէջ. եւ այդ առումով կարելի է առանձնացնել Մոլտովան, Հայաստանը եւ Սլովենիան, ուր յառաջընթացն ու զարգացումները կը կրեն աշխոյժ բնոյթ:

Սիմա Շահը նման տեսակէտ յայտնած է «Եւրոնիւզ»-ին տուած հարցազրոյցին:

Ան նշած է, որ Հայաստանը կը դասուի այն երկիրներու շարքին, որոնց մէջ արձանագրուած է Ժողովրդավարութեան մակարդակի էական աճ:

«Մասնաւորապէս խօսքի ազատութեան իրաւունքի կիրարկման տեսանկիւնէն ամբողջ աշխարհի մէջ կը նկատուի անկում, մինչդեռ Հայաստանի, Մոլտովայի եւ Սլով

վենիոյ մէջ այդ առումով արձանագրուած է զգալի աճ: Սլովենիոյ մէջ նոյնիսկ տեղի ունեցաւ հանրաքուէ այն բարեփոխումներուն վերաբերեալ, որոնք կը նպաստեն հանրային հեռարձակման անկախութեան, ինչ որ մեծ յաջողակ է տեղի լրատուամիջոցներուն համար: Մոլտովայի մէջ ստեղծուած է նոր դատարան, որուն գործունէութեան տիրոջին բացարձակապէս փտածութեան գործերու քննումն է, եւ որուն աշխատանքը կը նպաստէ այդ երկրին մէջ փտածութեան մակարդակի նուազման», ըսած է Սիմա Շահը:

Անոր կարծիքով՝ պէտք է կեդրոնանալ այն հիմնարկներու գործունէութեան վրայ, որոնք կ'աջակցին ժողովրդավարական գործընթացներուն, առաւել եւս, որ աշխարհի մէջ տեղի կ'ունենան Ժողովրդավարական ընտրութիւններ, կը գործեն ազդեցիկ խորհրդարաններ, կ'ապահովուի հասանելիութիւնը արդարադատութեան:

Լեռնային Ղարաբաղի Սէջ Կը Շարունակէ Մնալ Քանի Մը Տասնեակ Հայ. ԿԽՄԿ

Կարմիր խաչի Միջազգային Կոմիտէի աշխատանքային խումբերը Լեռնային Ղարաբաղի մէջ կը շարունակեն այցելել այնտեղ մնացած հայ ընտանիքներուն՝ արձագանգելով անոնց կարիքներուն: «Արմէնփրես»-ի հետ զրոյցին ԿԽՄԿ պատուիրակութեան հաղորդակցման ղեկավար Զառա Ամատունին տեղեկացուց, որ ղեկավար է մնացած հայերու ճշգրիտ վիճակագրութիւն ըսել, սակայն խօսքը քանի մը տասնեակ հայերու մասին է:

«Երբ Ղարաբաղից հայերի մեծ մասը տեղափոխուեց Հայաստան, մեր խումբերը տեղում սկսեցին աշխատել այն անձանց հետ, որոնք ինչ-ինչ պատճառներով մնացել են կամ պարզապէս չեն կարողացել դուրս գալ: Բոլոր այն մարդիկ, որոնք ցանկութիւն են ունեցել տեղափոխուել Հայաստան, սակայն ինչ-ինչ պատճառներով չեն կարողացել դա անել, մեր կազմակերպչութիւնն օգնել է այդ հարցում: Խօսքը 50 անձի մասին է»:

Ճալալ Յարութիւնեանի Նկատմամբ Քրեական Հետապնդումը Դադրեցուած Է

2020 թուականի Հոկտեմբեր 7-ին իրականացուած հակայարձակման դրուագով Պաշտպանութեան բանակի նախկին հրամանատար Ճալալ Յարութիւնեանի նկատմամբ արդարացնող հիմքով հանրային քրեական հետապնդումը դադրեցուած է:

Այս մասին Ֆէյսպուքի իր էջով գրած է Պաշտպանութեան բանակի նախկին հրամանատար Ճալալ Յարութիւնեանի փաստաբան Արսէն Սարգսեանը:

Ան նշած է, որ շուրջ 306 էջնոց Ռազմագիտական յանձնաժողովային փորձագիտական եզրակացութեամբ 11 փորձառու ռազմագէտներ միակարծիք փաստած են, որ Յարութիւնեանի գործողութիւններու մէջ հակահարուածի դրուագով յանցակազմ չկայ, վերջինս հակայարձակման ժամանակ գործած է բարեխիղճ, զգօն եւ զբաղէտ:

«Յաւօք, չնայած այն հանգամանքին, որ նոյն վերոգրեալ փորձագիտական եզրակացութեան բովանդակութիւնից ակնյայտ է, որ 2020թ. Հոկտեմբերի 12-ի Յորի զօրամասի Դ-20 բաժանմունքի վրայ հակառակորդի յարձակման հետեւանքով ունեցած կորուստների մասով Ճ.Յարութիւնեանի մեղքը առերեւոյթ բացակայում է, եւ որ դրա պատասխանատուութիւնը ամբողջութեամբ Դ-20 բաժանմունքի հրամանատարութեան վրայ է, սակայն այս մասով հանրային քրեական հե-

Պաշտպանութեան բանակի նախկին հրամանատար Ճալալ Յարութիւնեան

տապնդումը չի դադարեցուել, ինչը խիստ մտահոգիչ է», գրած է ան:

Յիշեցնենք՝ 2022 թուականի Սեպտեմբեր 2-ին Քննչական կոմիտէն յայտարարած էր Ճալալ Յարութիւնեանին մեղադրանք առաջադրելու մասին:

Ըստ ՔԿ հաղորդագրութեան՝ Ճալալ Յարութիւնեանը 44-օրեայ պատերազմի ընթացքին՝ յայտարարուած ռազմական դրութեան պայմաններուն մէջ, անփոյժ վերաբերմունք դրսեւորած է իր ծառայողական պարտականութիւններուն նկատմամբ՝ չկատարելով եւ ոչ-պատշաճ կատարելով զանոնք, որուն հետեւանքով յառաջացած են ծանր հետեւանքներ:

Սամուէլ Շահրամանեանը Հրաւիրուած Է Աժ ՔՈՆԻՅ Յանձնաժողով

44-օրեայ պատերազմին հանգամանքները ուսումնասիրող Ազգային Ժողովի Քննիչ Յանձնաժողովը գրաւոր նամակ ուղարկած է Արցախի վերջին նախագահ Սամուէլ Շահրամանեանին եւ կը սպասէ անոր արձագանգին, «Ազատութեան» փոխանցեց յանձնաժողովի նախագահ Անդրանիկ Քոչարեանը:

«Նամակը քիչ առաջ ուղարկել ենք Արցախի ներկայացուցչական շտաբ եւ սպասում ենք նրան Քննիչ Յանձնաժողովում», - նշեց Քոչարեանը:

Անցեալ շաբաթավերջին Քոչարեանը «Ազատութեան» ըսած էր, որ Շահրամանեանը պիտի հրաւիրեն 44-օրեայ պատերազմին հանգամանքները ուսումնասիրող խորհրդարանական յանձնաժողով՝ պարզաբանելով, որ կը փափաքէին յանձնաժողով հրաւիրել Արցախի նախկին նախագահ Արայիկ Յարութիւնեանը, նաեւ պատերազմի օրերուն Արցախի պաշտպանութեան բանակը ղեկավարած Ճալալ Յարութիւնեանը, բայց Արցախի նախկին նախագահը Պաքուի բանտն է, իսկ Պաշտպանութեան բանակի նախկին հրամանատարի պարագային «խոչընդոտը անոր քրեական գործն է»:

Անդրանիկ Քոչարեանը նշեց, որ քննարկած է որոշած են Ճալալ

Արցախի վերջին նախագահ Սամուէլ Շահրամանեան

Յարութիւնեանի եւ Արայիկ Յարութիւնեանի փոխարէն շարք մը հարցերու պատասխաններ ստանալ Արցախի վերջին նախագահէն:

«Մեր այն հատուածը՝ կապուած պետական դաւաճանութեան, սադրիչների եւ նրանց գոյութեան մասին, նաեւ պատերազմի մինչեւ սկսուելը տեղեկատուութեան հետ կապուած հարցերի պատասխանները մենք, բնականաբար, կ'ուզէինք լսել պարոն Շահրամանեանից», ըսած էր յանձնաժողովի նախագահը:

Դատախազութիւնը Կը Պահանջէ Սերժ Սարգսեանէն Ու Միւսներէն Բռնագանձել Սօտ Կէս Միլիարդ Դրամ

Գլխաւոր Դատախազութիւնը կը պահանջէ երրորդ նախագահ Սերժ Սարգսեանէն ու միւսներէն բռնագանձել մօտ կէս միլիարդ դրամ: Սա ճիշդ այն գումարին չափն է, որուն յափշտակութեան համար կը մեղադրուին պաշտօնաթող նախագահը եւ միւսները վառելանիւթի գործով:

Հերթական դատական նիստը այդ պատճառով յետաձգուեցաւ: Սարգսեանի փաստաբանները երկու շաբաթ խնդրեցին հայցին ծանօթանալու եւ իրենց առարկութիւնները ներկայացնելու համար:

ԼՈՒՐԵՐ

Պաքուի Քարոզած «Արեւմտեան Ատրպէյճան»-ի Հայեցակարգը Նոր Պատերազմի Նախապատրաստութիւն Է. Փաշինեան

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան կը մասնակցի Փարիզի խաղաղութեան համաժողովի քննարկումներուն

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան Փարիզի խաղաղութեան համաժողովին յայտարարեց, որ Պաքուի քարոզած «Արեւմտեան Ատրպէյճան»-ի հայեցակարգը Հայաստանի դէմ նոր պատերազմի նախապատրաստութիւն է: Փաշինեանը համաժողովի մասնակիցները զգուշացուց՝ թէ եւ Երեւանն ու Պաքուն մօտ են խաղաղութեան պայմանագիր ստորագրելուն, բայց լուրջ հարցեր յառաջացած են Ատրպէյճանի անկեղծութեան վերաբերեալ:

«Բայց դա չի սասանում մեր հաւատարմութիւնը խաղաղութեան օրակարգին, եւ մենք յոյս ունենք, որ յառաջիկայ ամիսներին կը ստորագրենք խաղաղութեան պայմանագիր Ատրպէյճանի հետ», ըսաւ ան:

Վարչապետը ընդգծեց, որ պայմանագրի հիմքին պէտք է դրուին Պրիւքսէլի մէջ համաձայնեցուած երեք սկզբունքները՝ միմեանց տարածքային ամբողջականութեան ճանաչում քառակուսի քիւրմեթրերով, անվերապահ հաւատարմութիւն Ալմա-ատայի հռչակագրին՝ որպէս սահմանազատման քաղաքական շրջանակ եւ ճանապարհային կապերու ապաշրջափակում՝ ինքնիշխանութեան, իրաւագործութեան, փոխադարձութեան եւ հաւասարութեան սկզբունքներով:

«Եւ եթէ Ատրպէյճանը չմերժի այդ սկզբունքները, դա կը նշանակի, որ յառաջիկայ ամիսներին Ատրպէյճանի հետ խաղաղութեան պայմանագրի ստորագրումը շատ իրատեսական է դառնում: Ցաւօք, Ատրպէյճանի նախագահը հրաժարուեց մասնակցել անցեալ ամիս կրանատայում կայացած հնգակողմ հանդիպմանը: Հոկտեմբերին Պրիւքսէլում նախատեսուած եռակողմ հանդիպումը չկայացաւ, եւ ես յաջորդ հանդիպման հրաւեր չեմ ստացել

Շարլ Միշէլից: Յոյսով եմ, որ Եւրամիութեան մեր գործընկերները հաւատարիմ են իրենց պարտաւորութիւններին», նշեց ան:

Դահլիճէն Փաշինեանին արձագանգեց Ֆրանսայի մէջ Ատրպէյճանի դեսպանը՝ պնդելով, որ կրանատայի բանակցութիւններուն չեղարկումը պայմանաւորուած էր Փարիզի յայտարարութիւններով, թէ գէնք պիտի մատակարարեն Երեւան, բացի անկէ, մերժուած էր թուրքիոյ մասնակցութիւնը հնգակողմ ձեւաչափին: Փաշինեան ի պատասխան յիշեցուց՝ Ատրպէյճանի ռազմական պիւտճէն Հայաստանի այդ ծախսերէն եռակի աւելի է:

Վարչապետը համաժողովի ամպիոնէն հրապարակեց վերջին երեք տասնամեակին բռնի տեղահանուած հայերու թիւը՝ 500 հազար, որմէ 360 հազարը 90-ականներուն Սոււզայիթի ու Պաքուի ջարդերուն հետեւանքով փախստական դարձած են, 26 հազար մարդ 44-օրեայ պատերազմին հետեւանքով հեռացած է Լեռնային Ղարաբաղէն, իսկ լայնածաւալ վերջին յարձակման եւ ցեղային զտումներու հետեւանքով մէկ շաբթուան ընթացքին շուրջ 105 հազար հայեր ստիպուած եղած են լքել տները. «Բայց միջազային հանրութիւնը համարժէք միջոցներ չձեռնարկեց, եւ մենք չենք կարող մեղադրել այն մարդկանց, ովքեր պնդում են, որ հայերի բռնի տեղահանումը Լեռնային Ղարաբաղից տեղի է ունեցել որոշ միջազային խաղաղողներ լուռ կամ քուլիսային համաձայնութեամբ»:

Փաշինեան ներկայացուց Երեւանի հեղինակած «Խաղաղութեան խաչմերուկ» նախագիծը՝ որպէս Ատրպէյճանը, Հայաստանը եւ Թուրքիան երկաթուղիներով, ճանապարհներով, մալուխներով, կազատարներով կապելու հնարաւորութիւն:

Պաքու կը Դատապարտէ Փարիզի Կողմ Հայաստան Ռազմասարքի Ուղարկումը

Ֆրանսական «Պասթիոն» գրահամբեմաները, որոնք հասած են Հայաստան

Պաքուն «խստօրէն դատապարտած է» Ֆրանսայի կողմէ Հայաստան ռազմական սարքաւորում ուղարկումը, յայտնած է Ատրպէյճանի արտաքին գործերու նախարարի մամուլի քարտուղար Ալիան Հաճիգատէն:

Ատրպէյճանական լրատուամիջոցները նախօրէին գրած էին, թէ Ֆրանսան մեծ քանակութեամբ «Պասթիոն» գրահամբեմներ եւ անոնց համար նախատեսուած սարքաւորումներ ուղարկած է Հայաստան՝ վրաստանով:

Հաճիգատէն շեշտած է, որ նշուած զինուորական սարքերու փոխանցումը կը նպաստէ տարածաշրջանին մէջ «Հայաստանի ռազմական ներուժի եւ աւերիչ գործողութիւններու ամրապնդման»:

«Ֆրանսան սխալ շահեր ունի տարածաշրջանին մէջ: Հայաստանն ու Ֆրանսան պէտք է վերջ տան տարածաշրջանին մէջ

սպառազինութեան եւ ռազմականացման քաղաքականութեան, այս երկիրները պէտք է վերջապէս հասկնան, որ տարածաշրջանին մէջ խաղաղութիւնն ու համագործակցութիւնը այլընտրանք չունին», նշած է Հաճիգատէն:

Հոկտեմբերի վերջը Հայաստանն ու Ֆրանսան ռազմական ուղարկում մէջ համագործակցութեան մասին պայմանագրեր ստորագրեցին: Ֆրանսայի զինուած ուժերի նախարար Սեպասթիեն Լըքորնիուի խօսքով՝ Փարիզը Երեւանին պիտի մատակարարէ երեք «GM200» ռատարներ, «Mistral» հրթիռներ: Ըստ պաշտօնեաներուն՝ Ֆրանսական կողմը պիտի օգնէ Հայաստանին նաեւ Զինուած ուժերու բարեփոխումներու հարցով, սակայն հայկական կողմը մինչ օրս տեղեկութիւն չէ տրամադրած Հայաստան ֆրանսական գէնքի տեղափոխման մասին:

«Երեւանը Հնդկական Սպառազինութեան Նոր Խմբաքանակ Կը Գնէ». Eurasian Times

«Zen Technologies»-ի հակատրոնային համակարգը

«Երեւանը հնդկական սպառազինութեան նոր խմբաքանակ կը գնէ», հաղորդած է Տէլհիի մէջ լոյս տեսնող «The Eurasian Times» պարբերականը:

Հնդկական լրատուամիջոցին տեղեկութիւններով՝ պաշտօնական Երեւանը Հայտերապատ քաղաքին մէջ գործող Zen Technologies ընկերութեան հետ անօդաչու թռչող սարքերու դէմ պայքարի համակարգեր ձեռք բերելու շուրջ պայմանագիր ստորագրած է, որուն ընդհանուր արժէքը կը կազմէ 41,5

միլիոն ամերիկեան տոլար: «Zen Technologies-ի հակատրոնային համակարգը իր արդիւնաւէտութիւնը ապացուցած արհեստագիտութիւն է, որն արդէն իսկ կ'օգտագործուի Հնդկաստանի Զինուած ուժերուն կողմէ», ըսած է «The Eurasian Times»-ի աղբիւրներէն մէկը՝ ընդգծելով, որ «Հայաստանի մէջ գիտակցած են, որ եթէ հնդկական բանակը այդ համակարգերը կը կիրառէ, ուրեմն անոնք պէտք է, որ լաւը ըլլան»:

Հայաստանի, Յունաստանի եւ Կիպրոսի Յատուկ Նշանակութեան Ուժերը Համատեղ Ջօրավարժութիւններ Կատարած Են

Յունաստանի մէջ Հայաստանի, Յունաստանի եւ Կիպրոսի յատուկ նշանակութեան ուժերը զօրավարժութիւններ կը կատարեն

Նոյեմբեր 6-10-ին Աթթիքայի Նէա Փերամոս շրջանին մէջ Հայաստանի, Յունաստանի եւ Կիպրոսի յատուկ նշանակութեան ուժերը եռակողմ համատեղ զօրավարժութիւններ կատարած են: Այս մասին յայտնած է Յունաստանի Ազգային Պաշտպանութեան գլխավոր շտաբը: «Համատեղ վարժանքը, որ կը մտնէ Յունաստանի, Կիպրոսի եւ Հայաստանի միջեւ 2023 թուականի համատեղ գործողութիւններու ծրագրի մէջ, նպատակ է մասնակիցներու միջեւ փոխըմբռնման եւ

գիտելիքներու եւ փորձի փոխանակման մակարդակի բարձրացման, ինչպէս նաեւ անոնց գործառնական հնարաւորութիւններու ամբողջական», ըստած է գերատեսչութեան հաղորդագրութեան մէջ: Ջօրավարժութիւններու ընթացքին իրականացուած են արագ արձագանգման ուղիղ կրակահերթեր, կիրառուած են դիպուկահար կրակոցներու, փակ տարածքներու մէջ մարտերու, փոքրածաւալ վարժանքներու ծրագրաւորում եւ անցկացման սարք եւ մարտավարութիւն:

Սուրէն Պապիկեան Ներկայ Էր Տուպայի Օդային Փոխադրութեան Ցուցահանդէսին

Հայաստանի պաշտպանութեան նախարար՝ Սուրէն Պապիկեան կը մասնակցի Տուպայի օդային փոխադրութեան ցուցահանդէսի բացման

Արաբական Միացեալ Էմիրութիւններ աշխատանքային այցի ծիրին մէջ, Հայաստանի պաշտպանութեան նախարար Սուրէն Պապիկեանը, Նոյեմբեր 13-ին, ԱՄԷ փոխնախագահ, վարչապետ, պաշտպանութեան նախարար, Տուպայի կառավարիչ Մոհամմատ պըն Ռաշիտ Ալ Մաքթումի հրաւերով մաս-

նակցած է Տուբայի օդային փոխադրութեան ցուցահանդէսի բացման արարողութեան: Հանդիսաւոր արարողութեան յետոյ պաշտպանութեան նախարարը այցելած է միջազգային ընկերութիւններու տաղաւարներ եւ ծանօթացած է ընկերութիւններու ցուցադրած արտադրանքին:

Եւրոպական Միութեան Խորհուրդը

Շարունակուած էջ 1-էն

մադրէ Միութեան անդամ չհանդիսացող երկիրներու պաշտպանունակութիւնը բարձրացնելու, հակամարտութիւնները կանխելու, խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար: Այս մեխանիզմին միջոցով նախապէս

ԵՄ-էն օգնութիւն ստացած են եւ կը ստանան Ուքրանիան, Վրաստանն ու Մոլդովան: Եւրոպական խորհուրդի արտաքին գործերու նախարարներուն այս որոշումները պէտք է դրուին Եւրոմիութեան կառավարութեան՝ Եւրոյան ձեռնարկի սեղանին, որն ալ պէտք է առաջարկներ ներկայացնէ

Ընկերակցական Համաձայնագրին Հասնելու Համար Երեւանը Պէտք Է Երկու Խնդիր Լուծէ Փորձագէտ

Պրիւքսէլը շատ հետաքրքրական ձեւով կը նայի Հայաստանին եւ Հայաստանի քայլերուն, որովհետեւ կը հասկնան, որ հայերը իրենք կը տեսնեն՝ Ռուսաստանի կողմէ անվտանգութեան երաշխիքները այնքան ալ ուժեղ չեն, «Ազատութեան» հետ գրոյցին ըստ Ազատ Եւրոպա Ազատութիւն ռատիոկայանի եւրոպական հարցերով փորձագէտ Ռիքարտ Եոզվիաքը՝ պատասխանելով հարցումին, թէ Հայաստանը կրնա՞յ հասնիլ ԵՄ-ի հետ իր ներկայիս կապերու ընդարձակման՝ աւելի լայն եւ խոր մակարդակի յարաբերութիւններու հաստատման, ինչպիսին ունէին Վրաստանը, Մոլդովան եւ Ուքրանիան, որ կը կոչուի Ընկերակցական համաձայնագիր եւ որ Հայաստանը մերժեց 2013 թուականին: Ըստ փորձագէտին՝ ԵՄ-ի մէջ կը դիտարկեն տարբերակներ, օրինակ, Հայաստանին աւելի շատ գումար յատկացնելու, գուցէ նոյնիսկ ռազմական օգնութեան ցուցաբերելու տարբերակներ, չի բացառուիր, որ կը դիտարկուին նաեւ վիզայի դրութեան ազատականացման երթաւոր հնարաւորութիւնը, Համապարփակ եւ ընդլայնուած

Փորձագէտ Ռիքարտ Եոզվիաք

գործընկերութեան համաձայնագրի՝ քիչ մը արդիականացման հնարաւորութիւնը, այն է՝ շարժելով դէպի Ընկերակցական համաձայնագիր: Բայց, Եոզվիաքի համոզմամբ, այստեղ երկու խնդիր կայ, որ պէտք է Հայաստանը լուծէ՝ մէկը ՀՀ անդամակցութիւնն է Եւրասիական Տնտեսական Միութեան, միւսը՝ ՀԱՊԿ-ին:

Արարատ Միրզոյեան Լոնտոնի Մէջ Բացուող Կատարեց ՀՀ Դեսպանութեան Նոր Շէնքին

Կը կատարուի բացումը՝ Լոնտոնի մէջ Հայաստանի նոր դեսպանատան

ՀՀ արտաքին գործերու նախարար Արարատ Միրզոյեանի՝ Միացեալ Թագաւորութիւն պաշտօնական այցի շրջանակներուն մէջ, Նոյեմբեր 13-ին, տեղի ունեցած է Միացեալ Թագաւորութեան մէջ Հայաստանի դեսպանութեան նոր շէնքի պաշտօնական բացման արարողութիւնը, որուն ՄԹ կառավարութեան կողմէ մասնակցած է գործարարութեան եւ առեւտուրի պետական նախարար Թիմըթի Մինթօն: Հայաստանի արտաքին գործերու նախարար Արարատ Միրզոյեանը եւ Միացեալ Թագաւորութեան գործարարութեան եւ առեւտուրի

պետական նախարար Թիմըթի Մինթօն հանդէս եկած են ողջունի եւ շնորհաւորական խօսքով: Միջոցառման ներկայ գտնուած են նաեւ Արքունիքի աւագ անգամ, ՄԹ արքունիքի եւ դիւանագիտական կազմի միջեւ կապերու մարշալ Ալիսթը Հարիսընը, դիւանագիտական կազմի փոխմարշալ Վիքթորիա Պասպին, Բրիտանիոյ եւ Իրլանտայի հայոց թեմի առաջնորդ, գերաշնորհ Յովակիմ Եպիսկոպոս Մանուկեանը, ինչպէս նաեւ ՄԹ արտաքին, համագործակցութեան եւ զարգացման նախարարութեան ներկայացուցիչները:

զանոնք իրագործելու վերաբերեալ: Կ'ակնկալուի, որ այդ ժամանակ ալ պարզ պիտի դառնայ՝ որքանով եւ ինչպէս կրնայ ընդարձակուիլ Հայաստանի մէջ տեղակայուած դիտորդական առաքելութիւնը, եւ կամ ինչ օգնութիւն կրնայ երեւանը Պրիւքսէլէն ակնկալել: Եւրոյան ձեռնարկի որոշումները իրենց հերթին պէտք է

վաւերացվեն ԵՄ անդամ երկիրներուն կողմէ: Եւրոմիութիւնը կը դիտարկէ խաղաղութեան եւրոպական հիմնադրամի շրջանակներուն մէջ Հայաստանին ռազմական օգնութիւն ստանալու, ինչպէս նաեւ քաղաքացիներուն համար վիզայի դրութեան ազատականացման հնարաւորութիւնը:

British Petroleum-ը Նպաստած է Ղարաբաղեան Հայերու Դէմ Ատրպէյճանի Ռազմական Յարձակումին. The Guardian

Իրաւապաշտպանները կը պնդեն, որ British Petroleum-ը (BP), որ ամենամեծ բաժնեմասը ունի Ատրպէյճանի քարիւղի ու կազի արտահանման ծրագրերու մէջ, նպաստած է զարաբաղեան հայերու դէմ Ատրպէյճանի ռազմական յարձակումին, հաղորդած է Լոնտոնի մէջ լոյս տեսնող «The Guardian»-ը՝ վկայակոչելով Global Witness կազմակերպութեան հետազոտութիւնը:

Ամերիկեան հասարակական իրաւապաշտպան կազմակերպութիւնը կը նշէ, որ բրիտանական քարիւղային ընկերութեան մեծ նաւթակազային նախագիծերու օգնութեամբ Պաքուն միլիառաւոր տոլարներ ստացած է: Քարիւղէն ու կազէն ստացած այդ եկամուտներուն շնորհիւ, ըստ հետազոտողներու, Ատրպէյճանը 2020-էն՝ «Լեռնային Ղարաբաղի վիճելի տարածքին մէջ պատերազմի բռնկումէն ի վեր» չորս անգամ աւելցուցած է ռազմական ծախսերը:

«Վերլուծութեան արդիւնքները ցոյց կու տան, որ ըլլալով Ատրպէյճանի ամենամեծ ներդրողը՝ British Petroleum-ը «անուղղակիօրէն օգնած է Ատրպէյճանին ֆինանսաւորելու Սեպտեմբերին վիճելի տարածաշրջանին մէջ հայերու դէմ ռազմական յարձակումը, որուն հետեւանքով աւելի քան 100 հազար մարդ լքած է տարածքը», կը գրէ «The Guardian»-ը:

Նոյն ամսուան մէջ՝ անցեալ Սեպտեմբերին, BP-ի բարձրաստիճան պաշտօնեաները, այդ շարքին՝ ընկերութեան նախագահն ու նախկին գործադիր տնօրէնը այցելած էին Պաքո՝ մասնակցելու նախկին նախագահ Հէյտար Ալիեւի 100-ամեակին նուիրուած հանդիսաւոր միջոցաւարումներուն:

Ընդգծելով, որ BP-ի երկար տարիներու համագործակցութիւնն ունի ալիքներու «բռնապետութեան» հետ՝ Global Witness-ի աւագ աքթիվիսթ Տոմինիք Իկլիթըն ըսած է՝ «բրիտանական ընկերութիւնը երջանիկ էր շարունակելու արդիւնահանուած Ատրպէյճանի մէջ՝ այդպէս ալ որեւէ դաս չբաղելով Ռուսաստանի հետ նախադէպէն»:

Ռեքլամիոյ դէմ Ռուսաստանի պատերազմէն յետոյ BP-ը՝ արեւմտեան տասնեակ այլ ընկերութիւններու հետ, հեռացաւ այդ երկրէն՝ թողելով «Ռոսնէֆթի» բաժնետոմսերու մօտ քսան տոկոսը:

«Դաժան բռնապետերը ֆինանսաւորելը միշտ վատ կ'աւարտի», ընդգծած է իրաւապաշտպանը:

BP-ն կը հերքէ մեղադրանքները: Ընկերութեան խօսնակը ըսած է, թէ «BP-ն արդէն երեք տասնամեակէ կ'աշխատի Ատրպէյճանի մէջ եւ կը շարունակէ յանձնառու մնալ տարածաշրջանին մէջ անվտանգ, վստահելի գործունէութիւն ծաւալելու յանձնառութեան»:

Հայաստան կը Շարունակէ Հօրացնել

Շարունակուած էջ 1-էն

տուին Հայաստանի մէջ տեղակայուած դիտորդական առաքելութիւնը ընդարձակելու եւ Եւրոպական Խաղաղութեան Հիմնադրամին միջոցով Հայաստանի պաշտպանութեան շարունակելու բարձրացնելու:

Եւրոպական Խաղաղութեան Հիմնադրամը Եւրոպական Միութեան ռազմական եւ պաշտպանական նշանակութեան գործունէութիւնը ֆինանսաւորող գործիքակազմ է: Անոր պիւտճէն 7,9 միլիարդ Եւրո է 2021-2027 թուականներուն համար: Հիմնադրամի միջոցներուն մեծ մասը մինչեւ այժմ ստացած է Ուքրաինայէ: Օգտուելով սոյն հիմնադրամի միջոցներէն Հայաստան պիտի կարողանայ ձեռք ձգել արեւմտեան աւելի նոր տեսակի արդիական զինատեսակներ:

Հայաստանի զինուած ուժերուն պաշտպանական կարողութիւններուն հզօրացումը կը մտահոգէ Ատրպէյճանին, ու ան կը բո-

ղորէ Ֆրանսայի եւ Հնդկաստանի կողմէ մատակարարուող սպառազինութեան դէմ, հակառակ որ ինք կը ծախսէ եռապատիկ գումարներ յարձակողական զենքերու վրայ:

Պաքուն զգոյշ ըլլալու պատճառներ ունի եւ փաստը այն է որ, վերջին մէկ ամսուան ընթացքին զգալիօրէն նուազած են կրակոցները Հայ-ատրպէյճանական սահմանի երկայնքին:

2016-ի քառօրեայ պատերազմի ու 2020-ի 44-օրեայ պատերազմի ընթացքին Հայաստանի զինուած ուժերը ամենէն աւելի վնաս կրցեցին ու զոհեր տուին «տրոններու» պատճառաւ: Ներկայիս Հայաստան կ'աշխատի հնդկական ընկրութեան մը անօդային թռչող սարքերու դէմ պայքարի համակարգեր ձեռք ձգելու համար, որպէսզի փակէ նաեւ իր երկինքը:

Բանակի հզօրացումը պիտի դառնայ միակ երաշխիքը Հայաստանի սահմանները անառիկ պահելու համար:

Գ. ԽՈՏԱՆԵԱՆ
«ՄԱՍԻՍ»

Նոր Հրատարակութիւն

Շարունակուած էջ 1-էն

նասիրեն ՍԴՀԿ-ի դերը 19-րդ եւ 20-րդ դարերուն սոցիալիզմի, ժողովրդականութեան եւ ազգայնականութեան մասին բանավէճերու ընդմէջէն: Հայկական հարցերէն բացի ՍԴՀԿ-ն ունէր հիմնարար մարքսիստական հեռանկար, որ կը սահմանէր անոր ինքնութիւնը որպէս յեղափոխական քաղաքական կուսակցութիւն: Գրքին մէջ գիտնականները կը հիմնուին լեզուներու եւ պատմութեան, անոնց շարքին՝ հայերէնի, ռուսերէնի, թրքերէնի, ֆրանսերէնի եւ պարսկերէնի իրենց ունեցած գիտելիքներուն վրայ՝ ուսումնասիրելու կուսակցութեան ի յայտ գալը, անոր գործակցութիւնը ժամանակակից քաղաքական կուսակցութիւններու հետ եւ ատոր նշանակութիւնը այնպիսի կարեւոր իրադարձութիւններու վրայ, ինչպիսին են Հայոց Յեղասպանութիւնը, Հայկական առաջին Հանրապետութեան ձեւաւորումը եւ Խորհրդային Հայաստանի ժամանակաշրջանը:

Շատ կարեւոր է, որ գիրքը լոյս կը սփռէ ՍԴՀԿ-ի նշանակութեան վրայ ոչ միայն հայ պատմագրութեան, այլեւ միջազգային

յեղափոխական շարժումներու աւելի լայն տիրոջութիւն մէջ: Այն կը բացայայտէ ՍԴՀԿ-ի, սահմաններէն դուրս հաստատած բարդ յարաբերութիւնները՝ ուսումնասիրելով անոր փոխազդեցութիւնները այլ յեղափոխական խումբերուն հետ, անոր գաղափարական եղափոխութիւնը եւ մարտահրաւէրները, որոնց ան բախուած է ընկերային փոփոխութիւններու եւ անկախ միասնական հայրենիքի ձգտմամբ:

Կարգալով այս գիտական աշխատութիւնը՝ ընթերցողները կրնան վերափոխիչ ճանապարհորդութիւն սկսիլ պատմութեան միջանցքներով՝ խոր պատկերացումներ ստանալով յեղափոխական ոգիի եւ հայութեան առջեւ ծառայած մարտահրաւէրներու մասին, որոնք կը շարունակեն ձեւաւորել ներկայ աշխարհն այսօր:

ՍԴՀԿ-ի ժառանգութիւնը ուսումնասիրելու համար այս գիրքը կը վաճառուի հեղինակաւոր առցանց հարթակներով, ներառեալ «Bloomsbury Publishing»-ի պաշտօնական կայքով, «Amazon»-ի վրայ՝ https://www.amazon.com/Armen.../dp/0755651375/ref=sr_1_14... հասցեով եւ կամ կարելի է ընթերցել «Kindle»-ի վրայ:

Ընդդիմութիւնը Ձանքերը Կեդրոնացրել է

Շարունակուած էջ 1-էն

տարբեր հոսանքների ներկայացուցիչները, եւ կոմիտէն չներկայացրեց ողջ ընդդիմադիր դաշտը, ուստի ինքն առաջարկում է, որ գործող կոմիտէն լիազօրութիւններ վայր դնի, եւ խորհուրդը քուէարկութեան միջոցով ձեւաւորի նոր գործադիր մարմին:

Այս իրավիճակում, երբ տիրող սակիւր ընդդիմութիւնը քայլերի չի դիմում ու փոխարէնը վայելում է իր կարգավիճակը, ինչո՞ւ պէտք է Քոչարեանը մնայ անազատութեան մէջ ու չօգտուի պատգամաւոր դառնալու ու դրա շնորհիւ կալանավայրից դուրս գալու հնարաւորութիւնից, առաւել եւս երբ քաղաքական ուժը, որի շարքերում նա դարձել է պատգամաւոր, հայրն

է ստեղծել:

Լեւոն Քոչարեանի՝ ԼՂ համար պայքարն էլ, ստացում է, աւարտուեց պատգամաւորական մանդատ վաստակելով ու կրկին ազատութեան մէջ յայտնուելով եւ նախկին նախագահի որդին եւս համալրեց, Ռոբերտ Քոչարեանի «չսիրած»՝ «շարքային ընդդիմադիրները» շարքերը: Իհարկէ, այլեւս անձեռնմխելի Քոչարեանը հիմա ԱԺ անդամները ելոյթներ կ'ունենայ, անգամ՝ կը յոխորտայ եւ ամէն ինչ այսքանով կ'աւարտուի: Ծիշտ այնպէս, ինչպէս վաղուց աւարտուել է ընդդիմադիրների պայքարը:

Քաղաքական դաշտում այսօր շատ մեծ վակուում է առաջացել, որը նաեւ արտախորհրդարանական ուժերը չեն շտապում լցնել:

«ՌԱՏԱՐ»

ARMENIAN COUNCIL OF AMERICA

COMEDY NIGHT & TOY DRIVE

SATURDAY DECEMBER 2ND 2023
DOORS OPEN AT 7PM

Vahagn Grigoryan
Armen Demq Show
ANTIC
Armen Babasoloukian
Sophie Samuelian

Toys or equivalent donation required upon admission
All toys to be distributed to children in Armenia.

1060 N. ALLEN AVE PASADENA CA 91104

Ժամանակի Ջրամայական

Այս օրերուն ներազգային կեանքի մէջ որոշապէս ընդհանուր շփոթ մը կը տիրէ ի տես Արցախի իրավիճակին, որուն հետ առնչուած մանրամասնութեանց անդրադառնալու միտումը չունինք եւ կ'ուզենք բաւարարուիլ մեր գլխաւոր մտածումը դարձնելով ժամանակի հրամայականը:

Ժամանակի հրամայականը այն է, որ հաւատքի ամբողջ գորութեամբ, քրիստոնէական ինքնակազմութեան, որոնք բեկոր-բեկոր դարձած կը գտնուին Մայր Հայաստանի գանազան շրջաններու մէջ, բառին լման առումով գաղթականի կարգավիճակով: Միայն այցելուութիւն մը կատարելով ու իրազեկ դառնալով տառապանքի բոցէն անցնող մեր ազգի գաւակաց պատկերին անտարակոյս ներքին ցնցում մը պիտի ապրինք եւ խոստումը կատարենք մեր հոգու պարտքը տալ:

1988 թուականի ահաւոր երկրաշարժի օրէն յետոյ անգամ մըն ալ ահանատես կը դառնանք Գողգոթայի ճամբէն քայլող մեր ժողովուրդի գաւակաց դժբախտութեան:

Մենք այլընտրանք չունինք սակայն, քան անյապաղ եւ միասնական մեր անվերապահ զօրակցութիւնը բերելու տեղահան Արցախահայութեան: Որոշ է, որ Հայաստանի Հանրապետութիւնը իր ներուժին չափով զօրավիգ է Արցախահայութեան: Իր հերթին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը եւս իր ուշադրութեան կիզակէտն է դարձուցած Արցախահայութիւնը: Այս իրավիճակին մէջ տեսանելի է, որ շատեր իրենց աջակցութիւնը կը բերեն, եւ սակայն կը բացակային դեռ շատ շատեր: Իւրաքանչիւր հայրիկի պարտի գոհաբերել եւ քար մը դառնալ նոր կառուցողական տուններուն համար, որոնցմէ իւրաքանչիւրը պիտի դառնայ խորհրդանիշը Արցախի:

Ժամանակի հրամայականն է որ չմոռնանք Արցախահայութիւնը եւ այս օրերուն մէկդի դրած կողմնակի քննադատութիւնները, լսենք կանչը կոտտացող սրտերու ցաւին, տեսնենք ծով կարիքները գաղթական Արցախահայութեան եւ մեր զօրակցութիւնը դարձնենք միասնական ու ամբողջական: Ինչքան արագ միաւորուինք այնքան արագ գէթ նախնական պայմաններով կ'երաշխաւորենք անտուն մնացած, տեղահան Արցախահայութեան կենցաղի բնականոն վիճակը:

Նոյեմբեր 2-ին, մեր հանդիպումը Մաղկաձորի մէջ ապաստան գտած մեր հայրուհեաց հետ չափազանց յուզիչ էր անոնց ներկայ կացութիւնը միայն խորագոյն ցաւ կը պատճառէ: Ի տես իրավիճակին, խոստում տուինք մեր հոգու խորքին, վերադառնալ թեմ եւ շարունակել նուիրահաւաքի առաքելու-

թիւնը:

Եւ շուտով առաքելութեանը նպաստելով բարի միտով պատուիրակութիւն ենք կազմած այցելելու Հայաստան եւ տեղւոյն վրայ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի հովանաւորութեան ներքոյ ձեռնամուխ ըլլալու երկարաժամկէտ ծրագրի մը, որուն առանցքը պիտի ըլլայ բնակարաններու ձեռքբերումը:

Մեր կոչն է մեր հովիւներուն, Ծխական Խորհուրդներուն, յարակից մարմիններուն, որպէսզի քրիստոնէական մեր հաւատքը գործնապէս արտայայտենք, չիշելով նաեւ Քրիստոսի խօսքը թէ. «Մայրս ու եղբայրներս սատնք են, որոնք Աստուծոյ խօսքը կը լսեն եւ կը գործադրեն» (ՂԿ. 8.21):

Հայրենիքը սիրելու օրն այսօր է: Հայրենակերտումի առաքելութեան կոչին պատասխանելու օրը այսօր է: Այս պատգամին հաւասարապէս եւ լիարժէք պիտի պատասխանեն եւ Հայաստան եւ սփիւռք ապրողներս:

Ինչքան միախառնական եւ յուսադրող էր նաեւ այն պատկերը, որ հայաստանաբնակ մեր ժողովուրդի գաւակներէն շատեր իրենց տուններու դռները լայն են բացած եւ իրենց պայմաններու ներածին չափով հոգատարութիւն կը մատուցեն տեղահան մեր գաւակներուն: Մեր ազգը շատ աւելի կրնայ իրագործել առաւել ջերմեռանդ սիրով: Տեղահան Արցախահայութեան հանդէպ պարտականութիւնը միայն պետութեանն ու եկեղեցիինը չէ, այլեւ՝ բոլորիս:

Աստուած Ամենակարող, Քու երկնային սիրով եւ իմաստութեամբ առաջնորդէ բոլորս, որպէսզի Քու բարի եւ սուրբ ձեռքերը դառնանք տեղահան Արցախահայութեան կեանքին մէջ:

Առաջնորդէ մեզ, որ թօթափենք մեր էութեան մէջ նուազագոյն նշոյլը տկարութեան, որպէսզի Քու աստուածային սիրոյ աղբիւրը դառնանք մեր կեանքով:

Օրհնութեամբ՝
ՅՈՎՆԱՆ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԻՐԵԱՆ
Առաջնորդ՝ ԱՄՆ Արեւմտեան
Թեմի

Ինչպէ՞ս Կը Դիմակալենք Մեր Տառապանքը

ՎԵՐ. ԴՈՎՏ. ՎԱՅԱՆ Յ. ԹՈՒԹԻԿԵԱՆ

Տառապանքը մարդկային կեանքի անբաժան ընկերն է: Ինչո՞ւ կը տառապինք: Այս դասական հարցումը անժամանակ դարերէ ի վեր մարդոց միտքը զբաղեցած է, որուն որպէս պատասխան կարգ մը հաստատումներ եւ տեսակէտներ առաջադրուած են կարգ մը իմաստուն մարդոց կողմէ: Ոմանք կը պնդեն թէ տառապանքը արդիւնք է մարդոց կողմէ, գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար, գործուած մեղքերուն, գանցառութիւններուն, անուշադրութիւններուն եւ յանցանքներուն: Այս տեսութիւնը ոչ բոլորովին, բայց մասամբ շիտակ է: Որոշապէս, կան ֆիզիքական, մտային եւ հոգեկան տառապանքներ որոնք մեղքի արդիւնք են: Սակայն անհրաժեշտ է դիտել տալ, թէ ամէն տառապանք անպայմանօրէն մեղքի մը հետեւանք է: Տառապանք կայ, որ արդիւնք է բիրտ, անգութ, վայրենաբարոյ մարդոց գործած շարիքներուն, անարդարութեան եւ անխղճութեան:

Տառապանք ալ կայ, որուն պատճառը անհասկնալի է մարդարարածին, ինչպէս անակնկալ հիւանդութիւններ, բնութենէ եկած աղէտներ, վաղահաս եւ անակնկալ մահեր:

Բայց յաճախ հարց կը ծագի մարդոց մտքերուն մէջ, թէ ինչո՞ւ արդար մարդը տառապելու է... եւ երբեմն մեղաւորէն ալ աւելի: Այս պարագան ալ կարգ մը բարոյագէտներ կ'աշխատին բացատրել հետեւեալ ձեւով: Արդար մարդոց տառապանքը կը ծնի այն իրողութենէն, որ անոնց կեանքի բարոյական եւ հոգեւոր սկզբունքները

տրամագծօրէն հակոտնեայ են աշխարհիկ սկզբունքներուն եւ կենցաղին: Այդ պատճառով անոնք երբեմն կ'անարգուին, կը հալածուին եւ կը տառապին: Մեղաւոր մարդիկ, որոնք «լայն ճամբուն» մէջ են չեն սիրեր «նեղ ճամբա»յն քալողները եւ զանոնք թիրախ կը դարձնեն իրենց հալածանքին: Այս պատճառով է որ ամէն դարու մէջ ապրող մարդարէները, առաքեալներն ու բարեկարգիչները տառապանքի ենթարկուած են: Վստահաբար, անոնք արժանի չէին իրենց տրուած չարչարանքներուն, այսուհանդերձ տառապանքը դարձած է իրենց կեանքի բաժինը: Մտածած էք երբեք, թէ այս աշխարհի մէջ եթէ մէկը կար, որ պէտք չէր հալածուէր, չարչարուէր եւ տառապէր՝ անիկա արդարութեան, սիրոյ եւ սրբութեան մարմնացում եղող Յիսուս ինքն էր, սակայն Ան Եսայի մարգարէին խօսքով, «Վիշտերու տէր եւ ցաւերու տեղեակ եղաւ» (Եսայի 53.3):

Այո՛, երբ տառապանքի մասին կը խորհրդածենք, շատ «ինչո՞ւ»ներ կը ծագին մեր մտքերուն մէջ, որոնց լիակատար պատասխաններ չունինք: Օր մը երբ Աստուծոյ քով երթանք, մեր հարցումներուն պատասխանը պիտի ստանանք:

Դարձեալ, տառապանքի մասին խորհած ատեն, կարգ մը մարդիկ իրենց ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնեն տառապանքի «ինչո՞ւ»ին վրայ, որուն տրամաբանական պատասխան մը չգտնելով՝ իրենց մտքերը աւելի կը շփոթին եւ իրենց կեանքը աւելի կը դառնանայ:

Կան ուրիշներ, որոնք տառապանքէն ազատագրուելու համար

Շար.Պ էջ 5

STARTING OCTOBER 13 2023

PAINTING CLASS

1st Session Free

Every Friday
5 PM - 6 PM

Teacher Rita Shahinian

1060 ALLEN AVENUE PASADENA, CA 91104

REGISTER NOW

STARTING September 18th

By Calling to
+1(626) 681-9455

\$ 30 FEE / Month

Instagram.com/norserrountlosangeles
facebook.com/norserrountculturalassociation

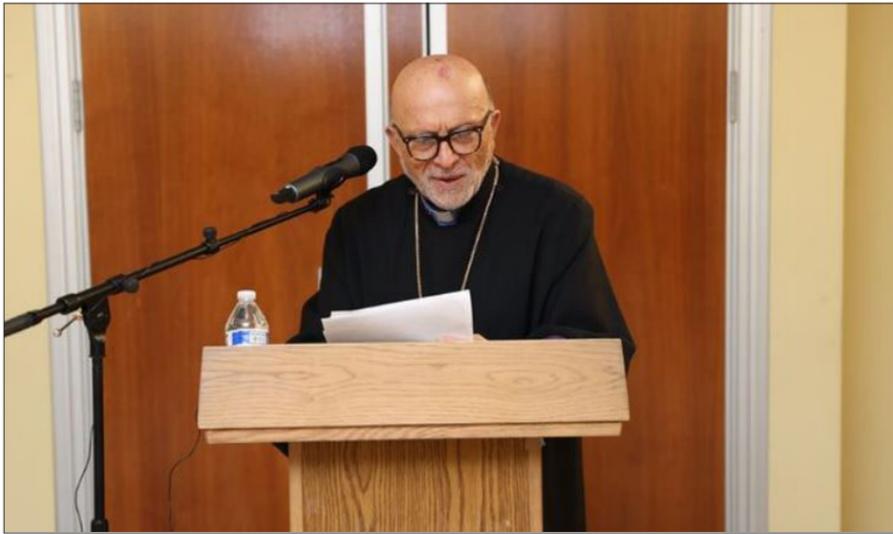
ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ

ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ
(200 ՀՈԳԻ ՀԱՄԱՐ)

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ՇԵՆՈՒՄԱՆՆԵՐ (626) 797-7680

Տաճատ Ծ. Վրդ. Եարտըմեանի Գրական-Գեղարուեստական Երեկոն

Իսկապէս բացառիկ եւ ինքնատիպ գրական-գեղարուեստական միջոցառում մըն էր որ տեղի ունեցաւ անցեալ Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 9-ին, 2023 Պըրպէնքի առաջնորդարանի Զօրայեան թանգարանի սրահէն ներս, հովանաւորութեամբ արեւմտեան թեմի առաջնորդ՝ Գերշ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի:

Արդարեւ մեծաթիւ մշակութասէրներու խումբ մը եկած էր մօտէն ծանօթանալու նուիրեալ հոգեւորական Գերապատիւ Տ. Տաճատ Մ. Վրդ. Եարտըմեանի տասնեակ տարիներու արգասիքն եղող անձնական բանաստեղծութիւններու եւ փայտեայ քանդակներու ստեղծագործութիւններուն, որոնցմէ բազմաթիւ յատկանշական օրինակներ ցուցադրութեան դրուած էին սրահին երեք կողմերուն վրայ: Նմանապէս, որմնականներու նման զետեղուած էին նմոյշներ

Եարտըմեանի գրական-իմաստասիրական գործերէն, որոնք մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեցին ներկաներու մօտ:

Սոյն յատկանշական երեկոյթին բացման խօսքով հանդէս եկաւ ծանօթ մտաւորական Նորայր Պօղոսեանը: Ան՝ հանգամանաւոր կերպով ներկայացուց Տաճատ Մ. Վրդ.-ի կեանքի հարուստ կենսագրութիւնը, որպէս նուիրեալ հոգեւորական եւ թէ՛ որպէս բանաստեղծ եւ քանդակագործ, ինչպէս նաեւ հեղինակ 6 գիրքերու եւ բառարանի:

Օրուան գլխաւոր բանախօսի դերն ստանձնած էր նույն

նինքն Տաճատ Եարտըմեանը: Ան՝ որպէս երրորդ դէմք ներկայանալով, մենախօսութեան ձեւով եւ վերամբարձ ոճով մը ներկայացուց իր փիլիսոփայական հայեացքները, կեանքի վերիվայրումներուն, երբեմն փոթորկալի տագնապներն ու անոնցմէ յառաջացած խռովառջ վիճակներուն եւ ապրումներուն մասին: Այդ բոլորն իրենց դրսեւորումն ու անդրադարձն ունեցած են Եարտըմեանի գրական - գեղարուեստական ստեղծագործութիւններուն ու անձնական փայտեայ քանդակներուն վրայ, որպէս ներշնչման աղբիւր: Մէկ խօսքով՝ Եարտըմեան իր կեանքն ապրած է շինիչ զգայնութիւններով: Երբեմն՝ յուզումներ ունենալով եւ երբեմն ալ՝ խռովք եւ ըմբոստութիւն իր ներաշխարհին մէջ: Եարտըմեանի մօտ յատկ է այն բնորոշումը, որ բանաստեղծութիւնն ու քանդակագործութիւնը, զուգահեռ կ'ընթանան իր եկեղեցական կեանքի կողմնորոշումներուն հետ:

Իր փակման խօսքին մէջ թեմիս բարեջան առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան արք. Տէրտէրեան, դրուատանքով արտայայտուեցաւ Տաճատ Մ. Վրդ. Եարտըմեանի նկարագրային գեղեցիկ յատկանիշներուն եւ բարեմասնութիւններուն մասին թէ՛ հոգևոր եւ թէ՛ գրական-գեղարուեստական իմաստով: Անոր պատմութիւնը՝ պատմութիւնն է մարդկային ապրումներուն» ըսաւ սրբազանը եւ յորդորեց «կեանքին նայիլ նոր ակնոցով»:

Միջոցառումի աւարտին՝ տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն, որու ընթացքին ներկաներն առիթն ունեցան ծանօթանալու Եարտըմեանի քանդակներուն, հրատարակած գիրքերուն եւ իր գործերէն արտահանուած որմնանկարներուն:

Հրաւիրեալները սրահէն բաժնուեցան գեղարուեստական ինքնատիպ երեկոյի մը առթած լաւագոյն տպաւորութիւններով:

Քաջառողջութիւն եւ նորանոր յաջողութիւններ բազմատաղանդ հոգեւորականին:

Գ. ՄՈՂՈՑԵԱՆ

Արամ Խաչատրեանի Երաժշտութիւնը Կարինէ Պօղոսեանի Կատարմամբ

Նոյեմբերի 12-ին Արեւմտեան թեմի Առաջնորդանիստ Ս. Ղեւոնդեանց Մայր տաճարում տեղի ունեցաւ հուշակաւոր Արամ Խաչատրեանի ծննդեան 120-ամեակին նուիրուած բացառիկ համերգ, անուանի երաժիշտ-ղաշնակահար Կարինէ Պօղոսեանի կատարմամբ: Թեմի Առաջնորդ Յովնան Արք. Տէրտէրեանի հովանու ներքոյ կազմակերպուած համերգի հովանաւորն էր Տէր եւ Տիկին Գրիգոր եւ Մարլեն Երեւանեան ամուլը:

Մայր Տաճարում ներկայ երաժշտասէրները ունկնդրեցին Արամ Խաչատրեանի Սպար-

ներկայացնում էր Արամ Խաչատրեանի կեանքի եւ ստեղծագործութեան կարեւոր որոշ դրուագներ, որ համաշխարհային նշանակութեան արուեստ է ստեղծել թէ՛ իր ժամանակների եւ թէ՛ յետագայի համար: 1961 թուականին Խաչատրեանի հեղինակած? դաշնամուրի սոնատի կատարումից յետոյ ներկաները ընդունեցին յոտնկայս ծափահարութիւններով:

Արեւմտեան թեմի Առաջնորդ Յովնան Արք. Տէրտէրեանը զնահատանքի իր խօսքը փոխանցելիս ասաց. «Բացառիկ կատարողական արուեստի ականատեսը եղանք: Դուք

տակ բալետի Adagio-ն, Օրօրոցայինը, հատուածներ Դիմակահանդէս բալետից, Դաշնամուրի կոնցերտից եւ այլ ստեղծագործութիւններից, որոնք ընդունուած էին բոլորն ծափահարութիւններով: Դաշնակահար, Նիւեորքաքեանկ Կարինէ Պօղոսեանը մեծ հեղինակութիւն ունի երաժշտական աշխարհում, դեռեւս 14 տարեկանում կատարել է Բեթհովենի դաշնամուրի թ. 1 կոնցերտը, 23 տարեկանում մենահամերգ է ունեցել նշանաւոր Քարնեգի հոլում, արժանացել է բազմաթիվ մրցանակների: Երաժշտական քայլերը սկսել է Երեւանում՝ Ռոմանոս Մելիքեանի վարժարանում եւ Կոմիտասի անուան երաժշտանոցում, ներկայումս դասաւանդում է Մանհեթէնի երաժշտական յայտնի դպրոցում:

Համերգի կատարումների ընթացքում Կարինէ Պօղոսեանը ինքն էլ մեկնաբանում եւ

Արամ Խաչատրեանի երգն ու երաժշտութիւնը հասուցիք նոր բարձունքի: Այս օրերուն մեր ժողովուրդը պէտք ունի լոյսի, որ կը ծնի նաեւ Խաչատրեանի երաժշտութեան մէջ: Այն, ինչ մատուցեցիք Դուք, վայելքի եւ հոգեւոր արթնութեան զգացողութիւն պարգեւեց մեզ: Համերգից յետոյ Առաջնորդարանի Գալաչեան սրահում տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն այս առիթով:

Արամ Խաչատրեանի 120-ամեկի առիթով Արեւմտեան թեմը կազմակերպում է երաժշտական այլ ծրագրեր եւս: Ի մասնաւորի Դեկտեմբեր 3-ին Ս. Ղեւոնդեանց Մայր տաճարում կայանալու է յատուկ համերգ Voce Dell' Orchestra նուագախմբի, ղեկավարութեամբ մասնորո Բաֆֆի Միքայէլեանի, եւ մասնակցութեամբ «Շնորհալի» երգչախումբի, դպրապետութեամբ բարշ. Արթուր Սրկ. Վարդանեանի:

**Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք
«Մասիս» Շաբաթաթերթին**

EU Foreign Ministers Approve Expansion of Border Monitoring Mission In Armenia

BRUSSELS — The European Union’s Foreign Ministers have approved the proposal to expand the border monitoring mission deployed in Armenia and to activate discussions on visa liberalization with Armenia, EU High Representative for Foreign Affairs and Security Policy Josep Borrell said in Brussels on Monday.

The decisions were taken at the session of the Foreign Affairs Council, which also had the issue of Armenia-Azerbaijan relations on its agenda.

“The Council discussed how to strengthen cooperation with Armenia and support its democratically elected authorities, its resilience, its security and the continuation of reforms in the country. We decided to beef up our mission in Armenia with more servants and more patrols in the sensitive

areas of the border. And we will explore a possible support to Armenia under European Peace Facility and an option for visa liberalization for Armenia,” Borrell said after the meeting.

The European Peace Facility is an instrument by which Brussels provides means to increase the defense capacity of countries that are not members of the Union, prevent conflicts, and strengthen peace. It is through this facility that Ukraine, Georgia and Moldova have been receiving aid from the European Union.

Borrell also said that the EU has to be “very much vigilant for any attempt of destabilization of Armenia internally and externally.”

“Our message to Azerbaijan has

Continued on page 4

Prime Minister of Armenia, President of France Meet in Paris, Discuss Bilateral Cooperation Regional Security

PARIS — Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan and French President Emmanuel Macron held a meeting at the Elysee Palace in Paris on Wednesday.

The President of France first expressed his condolences to the Prime Minister on the death of Christian Ter-Stepanyan, Permanent Representative of the Republic of Armenia to UNESCO, Personal Representative of the Prime Minister of Armenia to the International Organization of La Francophonie. Emmanuel Macron once again emphasized France’s support to Armenia in its further development and

in overcoming of existing challenges.

Nikol Pashinyan thanked for the warm hospitality and condolences. The Prime Minister emphasized the development of Armenian-French cooperation in all fields, stressing the interest of the Armenian government in this matter.

The interlocutors discussed issues related to the process of normalization of Armenia-Azerbaijan relations. The importance of the principles set down in the four-sided Granada declaration of the Prime Minister of Arme-

Continued on page 4

CFPB Orders Citi to Pay \$25.9 Million for Intentional, Illegal Discrimination Against Armenian Americans

WASHINGTON, D.C. – Today, the Consumer Financial Protection Bureau (CFPB) ordered Citi to pay \$25.9 million in fines and consumer redress for intentionally and illegally discriminating against credit card applicants the bank identified as Armenian American. From 2015 through 2021, Citi singled out for discrimination applicants for certain credit card products, based on their surnames, whom it suspected of being of Armenian descent. Citi supervisors conspired to hide the discrimination by instructing employees not to discuss the discriminatory practices in writing or on recorded phone lines. Citi employees also lied about the basis of denial, providing false reasons to denied applicants. Under today’s order, Citi will pay \$1.4 million to harmed consumers along with a \$24.5 million penalty.

“The CFPB found that Citi purposefully discriminated against applicants of Armenian descent, primarily based on the spelling of their last name,” said CFPB Director Rohit Chopra. “Citi stereotyped Armenians as prone to

crime and fraud. In reality, Citi illegally fabricated documents to cover up its discrimination.”

Citibank, N.A. is a national bank with headquarters in New York City that issues consumer credit cards, including retail services credit cards for companies like Home Depot and Best Buy. Citi’s parent company is Citigroup (NYSE: C), a global financial services holding company. As of June 30, 2023, Citi had \$1.7 trillion in total assets –

Continued on page 2

“Armenia Has Never Agreed for a Third Country to Control Any Part of It’s Sovereign Territory” FM Spokesperson

YEREVAN — No third country can establish control over any part of Armenia’s sovereign territory, Spokesperson for the Armenian Ministry of Foreign Affairs Ani Badalyan said in a statement.

The comments come after Russian Foreign Ministry’s official representative Maria Zakharova said that under the tripartite statement dated November 9, 2020, the Russian border guards must control transport communications between Azerbaijan and Nakhichevan through the territory of Armenia.

Zakharova said that a Russian-Armenian-Azerbaijani task force came close to working out all practical modalities of the transport links during over a dozen meetings held in Moscow. The process was not completed because “somebody simply lacks the political will to do this,” she told a news briefing.

Zakharova also commented on the recent creation of a special unit of Armenia’s National Security Service (NSS) tasked with ensuring the safe transit of people, goods and other cargo through the country. Citing the ceasefire agreement that stopped the

2020 war in Nagorno-Karabakh, she said that it is Russian border guards that should exercise “control over transport communications” between Nakhichevan and the rest of Azerbaijan.

“The Government of the Republic of Armenia recently published the “Crossroads of Peace” project, the basic principles of which make it clear that in case of the opening of regional communications, the Republic of Armenia should implement border and customs control in its territory through

Continued on page 4

Georgian Port Authorities Confirmed the Transit of French Bastions to Armenia

TBILISI — The APM Terminals Poti company confirmed to the Georgian service of Radio Liberty the transit of French weapons to Armenia through the port of Poti. According to media reports, the shipment includes Bastion multi-purpose armored vehicles.

“In this particular case, the cargo arrived from an EU country – France and was sent to Armenia – a country that is not subject to sanctions,” the company operating the port of Poti said in a statement. “In addition, in the absence of clear instructions from the Government of Georgia and restrictions imposed by international regulators, APM Terminals Poti is deprived of the ability to unreasonably refuse to accept cargo that is not sanctioned.”

Earlier, Azerbaijan “strongly condemned” France’s shipment of Bastion armored vehicles to Armenia, said Azerbaijani Foreign Ministry spokesman Aykhan Hajizadeh. The Azerbaijani portal Caliber.Az reported that on the night of November 11-12, Bastion armored vehicles manufactured by ACMAT were shipped to the port of Poti. “Components for Bastion have also been sent – the sender is the French company ARQUUS,” the message said.

Caliber.Az wrote that “military equipment sent by France for Armenia is moving through Georgia towards the Georgian-Armenian border,” noting that “Georgia has long refused the transit of French weapons to Armenia, but now, apparently, official Tbilisi has given consent.”

The Azerbaijani Foreign Ministry called on the international community to “refrain from arming Armenia, known for its aggressive policies and actions.”

“The transfer of the above-men-

tioned military equipment will serve to strengthen the destructive activities in the region and the military potential of Armenia, which for almost 30 years has kept part of the territories of the Republic of Azerbaijan under occupation and currently does not abandon aggressive policies and rhetoric. These steps by France, which positions itself as a promoter of international law and a supporter of peace and stability in the region, seriously question efforts to normalize relations in the region on the basis of mutual recognition and respect for the sovereignty, territorial integrity, and international borders of states and serve to aggravate the situation. Against the background of France’s smear campaign against Azerbaijan and destructive activities in the region, these steps, which serve the policy of militarization of Armenia, indicate that France is guided by misguided interests in the region. Armenia and France must put an end to the policy of armament and militarization in the region; these countries must finally understand that there is no alternative to peace and cooperation in the region,” Baku said.

The French publication Ouest France writes that the “Bastions” were originally intended for Ukraine, but in Kiev, they were considered too poorly protected from artillery fire and anti-tank missiles.

Georgian official departments do not comment on information about the supply of French military equipment. The Armenian media inquired about the position of the Armenian Ministry of Defense. “Other than official reports and statements on cooperation between Armenia and France in the field of defense, we currently cannot provide any additional information,” the Armenian department said.

Media Report: Armenia Buys Indian Anti-Drone Systems to Fight Azerbaijan’s Kamikaze UAVs

NEW DELHI — Armenia will reportedly buy \$41 million worth of anti-drone military equipment from India in a fresh arms deal between the two countries that have significantly deepened bilateral ties in the last few years.

Citing unnamed “officials,” the Indian news website Euarasiantimes.com reported on Wednesday that Yerevan has already signed a supply contract with the Indian company manufacturing the Zen Anti-Drone System (ZADS).

The deal calls for not only the delivery of an unspecified number of ZADS units to Armenia but also their maintenance and training of Armenian military personnel, the publication said, adding that the company, Zen Technologies, will open an office in Armenia for that purpose.

ZADS is a new system that can detect combat drones and neutralize them through communication jamming. The Indian army is due to receive the first such systems next March.

“The Zen Technologies Anti-Drone System is a proven technology, having been inducted in the IAF and now the Indian Army opting for it. And Armenia realizes that once Indian armed forces induct it, it must be good,” the source said.

The Armenian Defense Ministry did not confirm the report. It normally does not comment on its arms acquisitions.

The Azerbaijani army heavily used Turkish and Israeli-manufactured drones during the 2020 war in Nagorno-Karabakh and subsequent clashes along Azerbaijan’s border with Armenia. The

Armenian military is therefore keen to boost its air defenses.

India and Armenia have stepped up defense cooperation since the Karabakh war during which India’s arch-foe Pakistan strongly supported Azerbaijan. In September 2022, the Armenian Defense Ministry reportedly signed contracts for the purchase of \$245 million worth of Indian multiple-launch rocket systems, anti-tank rockets and ammunition.

Indian media reported afterwards that the two sides signed in November 2022 a \$155 million deal to supply Indian 155-millimeter howitzers to the Armenian army.

An Indian defense publication, idrw.org, reported in September this year that Armenia is due to receive a total of 90 ATAGS howitzers. Six of them have already been delivered to the South Caucasus nations while the 84 others will be shipped over the next three years, it said.

Since Ukraine war, Yerevan has been looking for other arms suppliers and Russia failed to provide the nation with ordered weapons worth around US \$400 million (it has not yet returned the money).

Late last month, Armenia signed two arms deals with France. One of them entitles it to buying three sophisticated radar systems from the French defense group Thales. The French and Armenian defense ministers also signed in Paris a “letter of intent” on the future delivery of French short-range surface-to-air missiles. No financial details of these agreements or delivery dates were made public.

CFPB Orders Citi to Pay \$25.9 Million

Continued from page 1

making it the third-largest bank by asset size in the United States.

Citi treated Armenian Americans as criminals who were likely to commit fraud. From at least 2015 through 2021, Citi targeted retail services credit card applicants with surnames that Citi employees associated with Armenian national origin as well as applicants in or around Glendale, California. The bank specifically targeted surnames ending in “-ian” and

“-yan.” Nicknamed “Little Armenia,” Glendale is home to approximately 15% of the Armenian American population in the U.S.

Intentionally denying credit to entire groups of people based on national origin is unlawful. Citi’s actions violated the Equal Credit Opportunity Act. Citi managers trained and directed employees to take part in the bank’s plan to single out Armenian Americans applying for retail services credit cards because of stereotypes Citi projected onto an entire national-

ity. Specifically, Citi harmed consumers by:

Citi’s supervisors taught employees how to discriminate against people of perceived Armenian descent. A primary tool for identifying who to discriminate against was surname suffixes. When Citi identified credit card applicants as potentially being of Armenian national origin, the bank applied more stringent criteria to their applications, including denying them outright and requiring additional information or placing a block on the account. Employees were instructed to avoid discussing the illegal discriminatory practice in writing or on

recorded phone lines.

When Citi denied credit applications because of applicants’ perceived Armenian national origin, Citi employees lied about the specific reasons for the adverse actions. At one point, a Citi employee explained it had been a while since they had denied an application because of a consumer’s Armenian surname, and wanted a suggestion on how to cover up the discrimination. The response was to decline the credit card application due to suspected credit abuse, which essentially blamed the applicant for the denial.

The Guardian: BP Projects Have Helped Fund Azerbaijan Military Aggression

BP's fossil fuel projects in Azerbaijan have helped fund the military aggression against Karabakh Armenians through the transfer to billions of dollars to the Azerbaijan government since 2020, a campaign group has claimed.

Global Witness said Azerbaijan's share of two large oil and gas projects operated by the British oil company had earned its government more than four times its military spending since 2020, the year that war broke out in the disputed territory of Nagorno-Karabakh.

Analysis by the NGO suggested that Azerbaijan's economic reliance on BP, its largest foreign investor, had indirectly helped to fund Azerbaijan's military aggression against ethnic Armenians in the contested region, which has forced more than 100,000 people to flee the territory since early September.

In the same month senior figures representing BP, including its chair, Helge Lund, and former chief executive John Browne, visited Baku to attend the 100th birthday celebrations of Azerbaijan's late former president Heydar Aliyev and reiterate its commitment "to long-term partnership with Azerbaijan", according to a company statement.

BP's financial disclosures show it has supplied Baku with oil and gas worth almost \$35bn on the global market since 2020. This sum is more than four times the government's military spending over the same period, which reached \$7.9bn, according to the Stockholm International Peace Research Institute.

Dominic Eagleton, senior campaigner at Global Witness, said: "BP's longstanding partnership with the Aliyev 'dictatorship' has funded Azerbaijan's militarisation and aggression against Armenia. BP has been happy to keep drilling, having learned nothing from the historic mistake it made in Russia."

"Funding violent dictators is always a bad strategy," Eagleton said.

A spokesperson for BP said the company has "been present in Azerbaijan for three decades and we remain committed to operating a safe, reliable, and resilient energy business in the region".

BP holds the largest share of Azerbaijan's oil and gas projects alongside other foreign oil companies, including the US firm Exxon Mobil, Norway's Equinor and the Russian company Lukoil, which hold small minority stakes in the projects.

Special Forces of Armenia, Greece and Cyprus Hold Joint Military Exercises

ATHENS — The special forces of Armenia, Greece and Cyprus held trainings in Nea Peramou, Attica, from November 6 to 10, the General Staff of Greek National Defense informs.

In the framework of international cooperation planning, the armed forces participated in the tripartite joint train-

ing of the special forces of Greece, Cyprus, and Armenia, which was held in Nea Peramos, Greece, noted the respective statement.

These joint military exercises are part of the 2023 joint action plan between Armenia, Greece, and Cyprus.

PM Pashinyan Meets with US Assistant Secretary of State James O'Brien

PARIS — Armenian Prime Minister Nikol Pashinyan had a meeting today with US Assistant Secretary of State James O'Brien on the sidelines of the "6th Paris Peace Conference" in Paris, the government press service reported.

Pashinyan emphasized the role of the US in the Armenian-Azerbaijani peace process. The continuation of the peace process based on the principles agreed upon at the trilateral meetings held in Brussels on May 14 and July 15, 2023 was highlighted.

The Prime Minister touched upon the project of the Armenian Government "Crossroads of Peace" and added that the unblocking of the regional transport infrastructures should be based on the principles of sovereignty, jurisdiction, reciprocity and equality.

The problems of more than 100 thousand refugees from Nagorno-Karabakh as a result of Azerbaijan's ethnic cleansing policy, as well as the steps of the Armenian Government to overcome them were touched upon.

The assistance of the international community in solving the

existing problems was emphasized.

Addressing the Silk Road international conference in late October in Tbilisi, Georgia Armenian PM Nikol Pashinyan unveiled the 'Crossroads of Peace' project, saying the South Caucasus region needs a stable peace, which is difficult to achieve without open roads.

"Open borders, economic, political, cultural ties are impossible without open roads. For this reason, our government has created and presents the 'Crossroads of Peace' project as an important part of the peace agenda," he said.

Pashinyan Meets with International Criminal Court Prosecutor Karim A. Khan

Prime Minister Nikol Pashinyan met on Friday with the chief prosecutor of the International Criminal Court (ICC) Karim A. Khan on the sidelines of Paris Peace Conference held in the French capital.

Pashinyan's press office said he discussed with the British prosecutor "issues relating to international justice and law as well as other topics of mutual interest."

French Journalists Win Fondation Varenne Prize for Report on Nagorno Karabakh

PARIS — French journalists Pierre Sautreuil and Thomas Guichard have won the Varenne Young Journalist Award for their Les dessins perdus du Haut-Karabakh (The lost drawings of Nagorno-Karabakh) article published in La Croix Hebdo.

Les dessins perdus du Haut-Karabakh is a story of how drawings found in an abandoned village in Nagorno-Karabakh helped retrace the

story of an Armenian family in exile.

The Varenne Foundation encourages and promotes the profession of journalists, in all media, through: the Varenne Journalists Prize, awarded annually to journalists (professionals and students in journalism schools) from the written press, radio and television, as well as to photographers, juries made up of the big names in the profession.

Armenian FEMINNO Conference on Women and Innovation in San Francisco

Recently, the first outgoing conference of FEMINNO, the biggest female innovation platform in Armenia and in the Caucasus, was held in San Francisco California, which the organizers called “satellite” conference.

“Having had serious success in Armenia for two years, we realized that it is time to export the unique brand we have created and start bringing together the women engaged in innovation in the diaspora and foreign communities as well as the men who support the cause,” says Seda Papoyan, the founder of FEMINNO.

The theme of the FEMINNO satellite conference in San Francisco was “AI and Inclusive Innovation”, around which more than 100 Armenian and American specialists from both technology and other innovative fields gathered. Among the speakers, the organizers of FEMINNO managed to attract some very influential names in the Silicon Valley, including the former VP of Engineering of Twitter/X, now the Executive Director of Emerson Collective, as well as the Secretary of the Board of TUMO – Raffi Krikorian, the Head of Legal PMO at Meta – Emmanuelle Brissaud, serial entrepreneur in AI – David Yang, executive director of Excelerate Global – Seline Karakaya, SADA CFO Lusine Yeghiazaryan, founder of Generation She – Avni Barman, recognized Armenian serial innovator and entrepreneur Zarik Boghosyan, Armenian International Women’s Association’s (AIWA) San Francisco branch members and others. Leading specialists from Google, Slack and other technological and innovative companies were among the participants of the conference.

The first FEMINNO satellite con-

ference was supported by a number of organizations from Armenia and the United States. The event was hosted by the Krouzian-Zekarian-Vasbouragan Armenian School of San Francisco, welcoming this unique initiative in their Saroyan hall.

“We are delighted with this initiative not only for its unique innovative content, but especially with the courage that this team of Armenian women was able to conceive, develop and implement such an event to bring it to San Francisco,” the speakers said.

Mariam Torosyan, the founder of the Safe YOU platform, also participated as a speaker of FEMINNO from Armenia. And since one of the main directions of the FEMINNO platform is the promotion of women’s participation in innovative fields, through a video address the organizers also made the voice of Artsakh women heard in San Francisco by involving Nina Shahverdyan, a young teacher and blogger who was displaced from Stepanakert, Artsakh.

“In the near future, we will launch a special “digital rebuilding” program for women forcibly displaced from Artsakh, for which the online fundraising continues these days,” said Seda Papoyan.

With the first outgoing conference in San Francisco, the founder of the FEMINNO platform announced the start of a series of satellite conferences, with the help of which it will be possible to create an active network of innovative Armenian and local women, as well as men who support them, and create bigger results together. FEMINNO 2024 will be held in Armenia on July 27-28, and before then the organizers plan to send at least one more “satellite” to a continent.

Prime Minister of Armenia

Continued from page 1

nia, the President of France, the Chancellor of Germany and the President of the European Council was emphasized in the matter of the normalization of relations between Armenia and Azerbaijan.

Reference was made to the humanitarian problems of more than 100,000 persons forcibly displaced from Nagorno-Karabakh as a result of Azerbaijan’s ethnic cleansing policy, as well as to the steps taken by the Armenian government to overcome

them. The support of the international community in solving the existing problems was highlighted.

Issues related to further deepening and expansion of Armenian-French cooperation in economy, infrastructure development and other fields were also discussed. The parties expressed their willingness to consistently continue the work in that direction.

Nikol Pashinyan and Emmanuel Macron exchanged thoughts on the issues of regional peace and stability, as well as Armenia-European Union cooperation.

Nairi Bandari Receives Jury’s Choice Award for “Eyes on Artsakh” Documentary

SAN JOSE – Nairi Bandari has been honored with the prestigious Jury’s Choice Award at the Golden Gate International Film Festival for her documentary film, “Eyes on Artsakh.” This short poetic documentary takes viewers on a captivating journey to Artsakh/Nagorno Karabakh, providing a profound glimpse into the experiences and emotions of the region’s inhabitants.

“Eyes on Artsakh” delves into the lives of ordinary people residing in the villages of Artsakh/Nagorno Karabakh, following the 2020 invasion by Azerbaijan. The documentary showcases the resilience and spirit of these individuals as they rebuild their lives in the aftermath of a devastating war that claimed the lives of 5000 brave soldiers and civilians.

The film has not only captivated audiences with its poignant storytelling but has also contributed to the awareness and correct pronunciation of the region’s name. Nairi Bandari expressed her satisfaction, saying, “Now more people can pronounce Artsakh correctly. I have accomplished my goal!”

The Golden Gate International Film Festival (GGIFF), powered by Net Effect Media Inc., is dedicated to showcasing the immense talent of filmmakers worldwide. The festival provides a platform for creative minds to exhibit their work in North America and across the globe. Net Effect Media (NEM), the organization behind GGIFF, was established in 2000 and has since distributed and marketed over 250 films through various mediums such as theaters, home video, television, pay-per-view, video-on-demand, and mobile applications. NEM has also ventured into offering pay-per-view services on its own platform. GGIFF strives to offer opportunities

to content creators from all corners of the world, enabling them to reach the widest possible audience.

For more information about the Golden Gate International Film Festival and to discover the recent winners, visit goldengateinternationalfilmfestival.com.

Nairi Bandari was born and raised in Iran, but always had an appetite to explore the world.

Upon completion of her studies at the French University of Armenia, she embarked upon a journey to the diverse city of Los Angeles, driven by her passion for visual arts and photography. Presently, she thrives as a student of documentary production at California State University of Northridge, simultaneously immersing herself in the creation of captivating films that embody the essence of truth.

Nairi Bandari extends her gratitude to the following individuals and groups who supported her in the making of “Eyes on Artsakh”: Christina Khachaturyan, Dzia Vartabedian, Hermine Avagyan, Maria Karapetyan, She Loves Collective.

EU Foreign Ministers Approve Expansion

Continued from page 1

been clear: any violation of Armenian territorial integrity would be unacceptable and would have severe consequences for the quality of our relations,” the EU foreign policy chief stressed.

Borrell called for the resumption of negotiations between Armenia and Azerbaijan based on the work done by the president of the EU Council.

“We need a peace treaty to be concluded, and we are committed to continue our mediation role,” Borrell said, adding that the EU Foreign Ministers had decided to invite Armenian

Foreign Minister Ararat Mirzoyan to join them on the margins of the next or one of the upcoming Foreign Affairs Council meetings.

The decisions of the EU foreign ministers are to be submitted to the European Commission in the time to come. The Commission then is to present proposals on their implementation. It is expected that at that time it will become clear to what extent and how the European Union mission (EUMA) deployed in Armenia can be expanded, and what kind of aid Yerevan can expect from Brussels. The decisions of the European Commission, in turn, must be ratified by the 27 EU member states.

Armenia Has Never Agreed

Continued from page 1

its state institutions,” Ani Badalyan said in response.

She reminded that a special department was recently created within the National Security Service of Armenia to ensure the safety of these communications, as well as the safe pas-

sage of goods, cargo, vehicles and people in case of the opening of regional communications.

“The Republic of Armenia has never, in any document, agreed to any limitation of its sovereignty, and control of a third country cannot be established over any part of its sovereign territory,” the Spokesperson stated.

Պետուրիւն եւ Եկեղեցի. Դժուար Համակեցութիւն Սը

ԴՈՎՏ. ԱՐԷԼ ՔՅՆՅ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Եկեղեցի եւ պետութիւն փոխարարաբերութեան մասին հայ մատենագրութեան մէջ թերեւս ուղղակի եւ համակարգուած առաջին վկայութիւնները կը գտնենք ԺԲ դարու ականաւոր մատենագիր Մխիթար վրդ. Գօշի 1184ին խմբագրած «Դատաստանագիրք»ին մէջ:

Հայոց թագաւորը երկրի լիւիշխան տիրակալն է: Ան օժտուած է քաղաքական, ռազմական, դատաիրական, նաեւ հոգեւորեկեղեցական լիազօրութիւններով: Փաստօրէն՝ հայոց արքան բացարձակ միապետ է: Մխիթար Գօշ վերոնշեալ իր գիրքին հետեւեալ գլուխին մէջ, որուն գրաբար բնագիրը այսպէս կը հնչէ՝ «Վասն թագաւորաց դատաստանի եւ որք ընդ ձեռաց նոցա», կ'ըսէ:

«Թագաւոր տիրապէս Աստուած է եւ անունակիր միայն մարդիկ, ոչ ճշմարիտք» (11):

Այսինքն՝ թագաւորը իր դատելու իրաւասութիւնը ուղղակի Աստուծոյն ունի, իսկ մարդիկ՝ Տիրոջ անունով միայն: Ապա ան, անդրադառնալով թագաւորի եւ հայրապետի, այլ խօսքով՝ պետութիւն եւ եկեղեցի փոխարարաբերութեան, կը շեշտէ.

«Արքայի սեղանին, հայրապետն բացի, ոչ ոք նստի՝ առանց արքայի հրամանին:

Արքայի արքունիքը, հայրապետն բացի, ոչ ոք նստի, իսկ արքան հայրապետի տանը չնստի՝ առանց հայրապետի հրամանին:

Չըլլար որ քրիստոնէայ թագաւորը իրաւոր պահէ, ինչպէս անօրէն արքաները կ'ընեն, որովհետեւ արքան իշխանութիւն ունի հայրապետին հետ բարձրամալու եկեղեցւոյ բեմը՝ Աստուծոյ առջեւ» (12):

Հայոց թագաւորը նմանապէս կը համարուի Տիրոջ օժեպը, հետեւաբար՝ հայոց կաթողիկոսին հետ իշխանութիւն ունի բարձրանալու սուրբ խորան եւ կանգնելու Տիրոջ առաջ (13):

Մխիթար վրդ. Գօշի «Դատաստանագիրք»ի կազմուելէն շուրջ 80 տարի ետք՝ 1265 թուականին, Սմբատ Սպարապետ, որ մեր մատենագրութեան մէջ ծանօթ է նաեւ «Գունդատաբլ» անունով, Հայկական Կիլիկիոյ միջավայրին համար կը խմբագրէ վերոգրեալին համանման «Դատաստանագիրք» մը, ուր «Վասն թագաւորաց եւ որդոց նոցին» գլուխին մէջ նոյնպէս կը նշէ.

«Ի մօտ թագաւորի մի՛ իշխեսցոյ որ նստել, քաւել՝ թէ ինքն հրամայէ, եւ յիր սեղանն՝ քաւել՝ հայրապետն [...] Չէ իրաւունք, որ թագաւորն անպասակ սիրողով կենայ, զի Աստուծոյ եւ հայրապետի օրինադրակից է» (14):

Հոս յատկանշական է միջին հայերէնի «օրինադրակից» բառը, որ օրէնքներ հաստատելու կամ դնելու մէջ թագաւորին եւ կաթողիկոսին միջեւ համահասարակ իշխանութիւն կ'ենթադրէ:

Հետաքրքրական է, որ թագաւորին քով պետական ակազանիէն՝ իշխաններէն առաջ կաթողիկոսը նախապատիւ դիրք մը ունի, բայց պետական քաղաքական ոլորտին մէջ համագործակցութեամբ: Բնականաբար, այստեղ թագաւորին վերապահուած է գերազանց դիրք մը, նաեւ ան, որ ուղղակի իմաստով, մասնաւոր դիրք ու ազդեցութիւն մը ունի Հայ եկեղեցւոյ հոգեւոր կալ-

ուածէն ներս:

Արդարեւ, հայոց արքան կը տնօրինէ Հայոց աշխարհի՝ Մեծ Հայքի ներքին եւ արտաքին քաղաքական գործընթացը: Հայոց արքային անձը միանշանակ կը համարուի սրբազան եւ անձեռնմխելի, քանի որ թագաւորը Աստուծոյն է կարգուած, - կը շարունակէ Մխիթար Գօշ, - միայն Աստուծոյն կրնայ գահազրկուիլ կամ աքսորուիլ, որովհետեւ ան լիազօրուած է աստուածային իրաւունքով, ուստի ան սովորական մարդոց կողմէ անձեռնմխելի է, ինչպէս սոյնը ընդունուած էր Խարայէլի մէջ:

«Թագաւորը կարգեալը յԱստուծոյ, որպէս Խարայէլին, յԱստուծոյ բարձին եւ կամ աքսորեսցին» (15):

Անդրադառնալով Կիլիկիոյ հայկական պետականութեան՝ պէտք է ըսել, որ կաթողիկոսական աթոռը շատ աւելի շուտ տեղափոխուած էր Կիլիկիա, ուր Բագրատունեաց թագաւորութեան կործանումէն ետք՝ 1045 թուականին, հայ ժողովուրդին կարեւոր մէկ հատուածը սկսած էր հետգհետէ բնակութիւն հաստատել այդ տարածաշրջանին մէջ: Հայրապետական աթոռը արդէն 1062ին փոխադրուած էր Դաւթուր, ապա Մամուր, Շուղը, Մովք եւ վերջապէս 1150էն մինչեւ 1293 թուականը՝ Հռոմկլայ:

Տարակից չկայ, որ նաեւ այս շրջանին Հայ եկեղեցին իր կարեւոր նպաստը ունեցած է Կիլիկիոյ մէջ հայոց պետականութեան կազմաւորման եւ ամրապնդման գործին մէջ: 6 Յունուար 1198 թուականին, Սիսի Ս. Սոփիա մայր տաճարին մէջ, ձեռամբ Գրիգոր Զ. Ապիրատ կաթողիկոսի, հայոց թագաւոր կ'օծուի Ռուբինեան իշխաններէն Լեւոն Բ.ը, եւ այսպէս հիմը կը դրուի Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան:

Ինչպէս նախկին ժամանակաշրջաններուն՝ հայոց թագաւորները կ'օծուէին կաթողիկոսին կողմէ եւ այդ օծումին ընդմէջէն կ'ընդունէին իրենց բացարձակ իշխանութիւնը: Այնպէս պիտի թուէր, որ այս փաստը ինքնին պետութիւն եւ եկեղեցի՝ աշխարհիկ քաղաքական եւ հոգեւոր հեղինակութիւններուն միջեւ դրական հաւասարակշիռ մը եւ լաւագոյն համագործակցութիւն մը պիտի ապահովէր ի նպաստ հայկական պետականութեան հզօրացման: Սակայն կաթողիկոսական աթոռը 1193 թուականին Սիսի փոխադրուելէն ետք, եկեղեցին հետգհետէ կը ներգրաւուի Կիլիկեան Հայաստանի վարչաքաղաքական ոլորտին մէջ: Դաւանաբանական քօղին տակ զարգացող հայհոնմէական ռազմավարական ճնշումներուն բերումով անբարենպաստ յարաբերութիւններ կը յառաջանան հայկական պետական իշխանութեան եւ եկեղեցիին միջեւ:

Գրիգոր Ե. Քարավէժ կաթողիկոս ձեռքաւարելով կը բանտարկուի Լեւոն Բ.ի կողմէ Կոպիտառ ամրոցին մէջ. հուսկ անոր անշնչացած մարմինը 1194 թուականին կը գտնուի նոյն ամրոցին ստորոտը՝ ժայռերուն վրայ, որուն համար ալ մեր եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ ան Քարավէժ կը կոչուի: Հէթում Բ. Հռոմի Նիկողայոս Դ. պապի պահանջներուն ընդառաջ ելու եւ լատինադաւանութիւնը Հայ եկեղեցիէն ներս կենսագործելու նպատակով՝ կաթողիկոսական աթոռէ կը զրկէ Կոստանդին Բ. Պրոնա-

Կիլիկիոյ Հայոց թագաւոր՝ Լեւոն Ե. Դեթումեան (1320 - 1342), դատավճիռ կայացնելու կամ պետական հրահանգ տալու պահուն: Յատկանշական է մանրանկարին վերի ծախ անկիւնը երեւոյ աւստուածային Աջը, որ օրհնութիւն, ընդամենը՝ լիազօրութիւն կը շնորհէ թագաւորին: Չեռագիր 107, 1331 թգ Կիլիկիա, ծաղկող՝ Սարգիս Պիծակ, Մխիթարեան մատենադարան ձեռագրաց՝ Վեներիկ

գործ կաթողիկոսը եւ բռնաճնշումներու ու աքսորի կ'ենթարկէ այն բոլոր եկեղեցականները, որոնք կ'ընդդիմանային Հռոմէական կաթողիկէ եկեղեցիին հետ միութեան ծրագրին: Այս եւ նման փաստերը ցոյց կու տան, որ պետութիւն եւ եկեղեցի փոխարարաբերութիւնը հայ իրականութեան մէջ նաեւ այս ժամանակաշրջանին օրինակարգուած չէ եղած:

Այս առնչութեամբ կարելի է ըսել, որ նման առաջին նախաձեռնութիւն մը 1184ին կատարած է Մխիթար վրդ. Գօշ իր վերոյիշեալ «Գիրք դատաստանի» աշխատութեամբ, իսկ աւելի ուշ՝ 1265ին, Սմբատ Սպարապետ՝ իր վերոգրեալ «Դատաստանագիրք»ով:

Նշուած գոյգ աշխատութիւններուն պարագային պէտք է ընդգծել, որ անոնք պետութիւն եւ եկեղեցի փոխարարաբերութիւնները ամրագրող օրինակարգեր չեն, այլ պարզապէս մինչ այդ ժառանգաբար ընդունուած սովորութիւններ, որոնք, հետագային մշակուելով եւ համալրուելով, հայոց պետականութեան եւ եկեղեցիին միջեւ գոյացած փոխադարձ համաձայնութեամբ, կրնային ստանալ պաշտօնական բնոյթ եւ կենսագործում՝ պետական, եկեղեցական եւ հասարակական կեանքի հոլովոյթին մէջ: Դժբախտաբար, 1375 թուականին Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութեան կործանումին պատճառով նման զարգացում մը տեղի չունեցաւ: Իսկ պետականութեան դարաւոր բացակայութեան պատճառով պետութիւն եւ եկեղեցի փոխարարաբերութեանց վերաբերեալ օրինակարգ մը ստեղծելու մասին մտածելն իսկ, այս պարագային, անիմաստ է:

Հայոց պատմութեան համար կարեւորագոյն փաստ մը կը ներկայացնէ ժԸ. դարուն Հայաստանի ազատագրութեան Մատրասի խմբակին մշակած սահմանադրական նախագիծը, որ շարադրած է Շահիր Շահիրեան, ապա Մատրասի մէջ գայն «Որոգայթ փառաց» վերանորոգող Տրատարական է իր որդին՝ Յակոբ Շահիրեանը տիտղոսաթերթին վրայ նշուած 1773 թուականին (16): Ի դէպ, այս տարի Շահիր Շահիրեանի

ծննդեան 300, իսկ «Որոգայթ փառաց»ի տպագրութեան 250ամեակն է: Արդարեւ, այս գիրքին Բ. մասը 521 յօդուածներէ կազմուած սահմանադրութիւն մըն է ազատագրուած Հայաստանը կառավարելու վերաբերեալ: Խիստ հետաքրքրական է, որ առկայ սահմանադրութեան մէջ, տակաւին այդ ժամանակաշրջանին, առաջարկուած պետական կառավարական վարչաձեւը խորհրդարանական է, եւ կառավարութիւնը կը գտնուի «Հայոց տան», այսինքն՝ խորհրդարանի վերահսկողութեան ներքոյ:

Օրէնքին գերակայութիւնը հասարակութեան մէջ կը հանդիսանայ իւրաքանչիւր անհատի արդար եւ ազատ կեանքի երաշխիքը: Ազգին բոլոր գաւակները, նաեւ դեկավարներն ու մեծամեծները հաւասարապէս ենթակա են անոր: Օրէնքէն վեր ոչ ոք ըլլալու սկզբունքին կիրառումը հասարակական կեանքին մէջ բոլոր տեսակի չարաչահումները կանխարգիլելու միակ միջոցն է: Պետութիւնը անջատ է եկեղեցիէն եւ հասարակական կեանքի շատ մը բնագաւառներ, ինչպէս օրինակ՝ ուսումը, կը վերաբերին պետական իրաւասութեան: Մարդու եւ Աստուծոյ միջեւ գոյութիւն ունի միայն մէկ իշխանութիւն, որ օրէնքն է, որուն ենթակայ պէտք է ըլլայ նաեւ եկեղեցին:

Երբ 1828 թուականին Արեւելեան Հայաստանը, պարսկական գերիշխանութեանց ազատագրուելով, կը միացուի Ռուսական կայսրութեան, ցարական իշխանութիւնները կ'որոշեն Հայ եկեղեցիին համար մշակելու վարչակազմակերպչական կանոնադրութիւն մը, որուն միջոցաւ կարելի պիտի ըլլար հոգեւորեկեղեցական գործերով դեկավարել Հայ եկեղեցին: Այս կանոնագրութիւնը, որ 1836 թուականին վաւերացուց ցարական կառավարութիւնը, ռուսերէնով կոչուեցաւ «Պոլոժենիա», իսկ հայերէնի թարգմանուելով ստացաւ «ՀայԳրիգորեան եկեղեցւոյ կանոնադրութիւն» պաշտօնական անունը: Թիւրիմացութիւն պիտի ըլլար կարծել, թէ սոյնը պետութիւն եւ եկեղեցի փոխարարաբերութիւնները կարգաւորող կանոնակարգ մըն է: Ընդհակառակը, ան՝ 10 գլուխներու մէջ ամփոփուած իր 141 յօդուածներով, եկեղեցիին կը վերապահէր միայն հոգեւոր ծառայողութիւններու եւ եկեղեցական հաստատութիւններու ղեկավարման գործընթացը, եւ հոն հաստատուած «Սինոտ»ին միջոցով ցարական կառավարութիւնը կը վերահսկէր եկեղեցւոյ վերնախաւին կողմէ առնուած որեւէ որոշում: Բաց աստի՛ կաթողիկոսական ընտրութիւններուն առթիւ ցարին պիտի ներկայացուէին երկու թեկնածուներու անուններ, որոնցմէ մէկուն վաւերացումը՝ իբրեւ ամենայն հայոց կաթողիկոս, ամբողջութեամբ կը վերապահուէր իր բացարձակ գերիշխանութեան: Սոյնը կոպիտ խախտում մըն էր Հայ եկեղեցւոյ աւանդական սկզբունքներուն եւ ժողովրդավարական կանոններուն: Այնուամենայնիւ, այսպէս դեկավարուեցաւ Հայ եկեղեցին մինչեւ Արեւելեան Հայաստանի մէջ խորհրդային կարգերու հաստատումը 1920 թուականին, իսկ 2 փետրուար 1922ին հաստատուած Խորհրդային Հայաստանի նոր սահմանադրութեան համաձայն՝ եկեղեցին պետութե-

Պատմութեան Էջերից

Յարգելի խմբագրութիւն,
Ներկայացնում ենք պատմական մի փաստաթուղթ, որ գտել էինք լեզուաբան Անժէլ Քիւրքճեանի արխիւում: Հալւայի Կիլիկեան վարժարանի վերաբերուող այս փաստաթուղթը երկար շրջապտոյտից հետոյ դրուած էր մեր առջեւ: (Կ.Տ.Գ.)
Ահաւասիկ.

Կիլիկեան ճեմարանի շրջանաւարտից նկար (1930-ականների վերջը). Առաջին շարքում, աջ կողմի առաջինը՝ Ե. Պապայեան, ծախ կողմի առաջինը՝ Ա. Ծառուկեան (չգիտեմ միւս անունները): Իսկ աղջիկների կենտրոնում՝ Ա. Քիւրքճեան:

«Սիրելի՛ Անժէլ,
Մարգարտաշար այս ձեռագիրը աւելի քան 65 տարի է Վեր գուրգուրանքով կը պահեմ, որպէս թանկագին յիշատակ:
Ձերմագին սիրով՝
Երուանդ Պապայեան
12 Փետրուար 2008»

Այս թուականին ձեռագիրը յանձնուած է հեղինակին՝ Անժէլ Քիւրքճեանին: Իսկ մենք, երբ արդէն թէ՛ Ե. Պապայեանը եւ թէ՛ Ա. Քիւրքճեանը հեռացած էին մեզնից, 2022 թուին, այն պատճէնահանելուց հետոյ, ուղարկել ենք Հալւայի Կիլիկեան ճեմարանի «Անժէլ Քիւրքճեան» գրադարանին: Հայ աշակերտի դաստիարակութեանը վերաբերող այս գրութիւնը, որ կիրառելի է նաեւ մեր օրերում, հետեւեալն է.

Կիլիկեան վարժարանի 1942-43 Ուսումնական Տարեշրջանի Ա. Մնողական ժողովը տեղի ունեցաւ 17 Յունուար, Կիրակի կէսօրէ առաջ: (Ա. Քիւրքճեանը այդ տարիներին ուսուցչուհի էր Կիլիկեան վարժարանում, իսկ տնօրէնն էր Ե. Պապայեանը- Կ.Տ.Գ.):

Ներկայ էին մօտ 350 երկսեռ ծնողներ:
Հետեւեալը խօսուած է այս ժողովին մէջ:

Բարոյական Դաստիարակութեան Կարեւորութիւնը
Շատեր կը կարծեն թէ դպրոցներուն պարտականութիւնն է լեզուներ եւ գիտութիւն սորվեցնել, եւ թէ դպրոցի մը համար նկատի առնուելիք միակ պարագան՝ աշակերտին խօսած քանի մը Ֆրանսերէն եւ Անգլերէն բառերն են: Եթէ միայն այս ըլլար մեր գործը՝ կը խորհիմ թէ աւելորդ պիտի ըլլար ա՛յսքան շատ հայ նախակրթարաններ պահել:
Դպրոցներուն պարտականութիւնը չի սահմանափակուիր այս կրաւորականութեան մէջ:
Այդ պարտականութիւնը մաս-

նաւորաբար կը կայանայ աշակերտին հոգին մշակելու, անոր լա՛ւ յատկութիւնները զարգացնելու բարոյական դերին մէջ:

Նորածին մանուկը իր ներաշխարհին մէջ ունի, ծնած վայրկեանին, լաւ յատկութիւններ եւ գեշ մոլութիւններու սերմեր՝ որոնց զարգացումին կախում ունին իւրաքանչիւր աշակերտի նկարագիրն ու ապագայի յաջողութիւնը: Դպրոցը հաւաքական ճիգ մըն է, լծուած գեշ մոլութիւնները արմատախիլ ընելու եւ լաւ յատկութիւնները զարգացնելու դժուար գործին:

Մենք կը ջանանք աշակերտին հոգին օժտել բարոյական արժանիքներով եւ մշակել անոնց սիրտը՝ պայքարելով գէշ ազդակներու դէմ:

Ահա հոս են որ իրարու կը բաղխին աշակերտ եւ ուսուցիչ, որովհետեւ աշակերտը չի կրնար ըմբռնել թէ իր գեշ մէկ բնագրը սրբազրելու համար է որ ուսուցիչը կը պատժէ գինք, չի կրնար ըմբռնել ու կ'ըմբոստանայ, կը ջղագրգուրի:

Նման պարագաներուն եթէ ծնողք քաջալերեն աշակերտը եւ ձայնակցին իրեն՝ ամբաստանելով պատժող ուսուցիչն ու բւ քննադատելով գայն առանց վերապահութեան (բան մը որ դժբախտաբար յաճախ կը պատահի ու ան ալ դրացիներուն, մեծ ու պզտիկ աշակերտներու ներկայութեան. «Այդ Պրն.-ին Օ.-ին կը ցուցնեմ, ձեռքը կոտրէր տէ չգարնէր չօճուխիս»): Ի պէտ սպառնալիքներ սովորական բաներ են, կայ բարձրագոյն հայհոյանքն ալ՝ տակաւին):

Է՛, լա՛ւ ուրեմն, այդ ծնողք պէտք է գիտնան որ լմնցած է, այդ աշակերտը դատապարտուած է բարոյապէս իջնալու, շփացումը գայն օր մըն ալ բարոյապէս պիտի դարձնէ իրենց դէմ, անակնկալ անպատկառութեամբ եւ սքրթածութեամբ: Իրենց զաւակը սիրող ծնողք, անո՛ր իսկ շահերուն համար, նման պարագաներուն կը սաստեն գայն, իրաւունք տալով պատժող ուսուցչին ու երբեք չեն

թոյլատրեր որ դժգոհութիւն յայտնէ ուսուցչի մասին ու յետոյ, առանց իրենց զաւակին գիտութեան, կու գան դպրոց, ներկայանալով մեզի՝ բացատրութիւն կ'ուզեն մեզմէ, որպէսզի տրուած թերութեան մասին միասին խորհրդակցինք եւ դարմանումին աշխատինք գործակցաբար:

Յարգելի՛ ծնողք, քաջալերեցէ՛ք դպրոցը, որ պայքարին ձեր զաւակներուն թերութիւններուն ու մոլութիւններուն դէմ, մի՛ հակադէք անոնց այս օգտակար աշխատանքին՝ պատժուելու պարագային շոյելով ու շփացնելով զանոնք:

Մեր պարտականութիւնն է լաւ յատկութիւններով օժտել մեզի յանձնուած դեռատի հոգիները՝ որպէսզի անոնք վաղը ըլլան մաքուր նկարով պարկեշտ, ազնիւ կիներ ու մարդիկ: Մեր պարտականութիւնն է սիրցնել տունն ու ընտանիքը ձեր զաւակներուն, արգիլելով փողոցի հետ անոնց յարաբերութիւնը: Փողոցը ամենանպաստաւոր միջավայրն է գէշ մոլութիւններու զարգացումին եւ արագացումին:

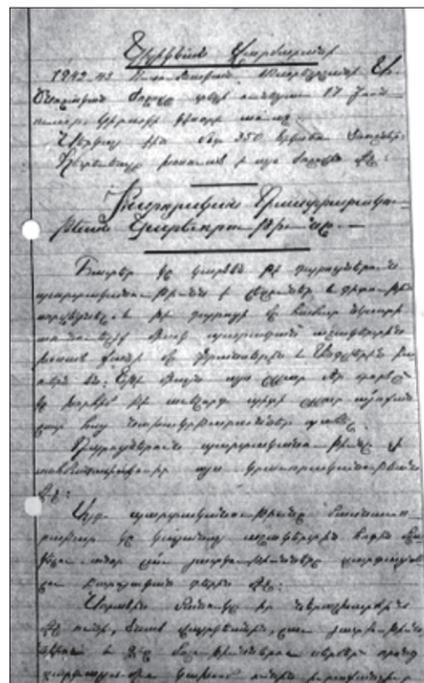
Ամենէն առաջ դո՛ւք, մայրեր՛ր, դո՛ւք պիտի ձեռք երկարէք դպրոցներուն, գործակցիք մեզի բացարձակ վստահութեամբ:

Այլապէս, ճիշդ այն պահուն երբ կ'ակնկալէք որ անոնք, ձեր զաւակները փոխադարձ սիրոյ անուշ ժպիտով մը վարձատրեն ձեր տարապայման յոգնութիւններն ու ցաւերը՝ կը լքեն ձեզ՝ ու կ'երթան յանձնուելու աղտոտ, գոհնիկ բարեկամութիւններու՝ լքելով ձեզ ծանր ու դժան յուսախաբուութեան մը անմխիթար արդիւնքներուն մէջ: Ու այն ատեն ի զուր պիտի ծեծէք ձեր ծունկերը, ամէն միջոց անգոր պիտի ըլլայ այլեւս ու ժամանակը՝ անվերադարձ:

Հո՛ս, դպրոցական գրասեղաններու առջև միայն կարելի է կռել անոնց հոգիները: Համախմբինք մեր ուժերը ու նուիրուինք դաստիարակութեան այս նուիրական գործին: Միշտ միասին, համախոհ,

ամէն բանէ առաջ աշակերտին մէջ գորացնելով յարգանք եւ սէր: Մենք՝ ձեզի հանդէպ եւ դո՛ւք՝ հանդէպ մեզի:

Եւ յետոյ՝ պէտք է ըմբռնեն մեր ընտանիքները թէ այս միջա-

Ա. Քիւրքճեանի ձեռագիրը

վայրը օտար է, թէ հայու կեանքը այս չէ: Հայու կեանքը՝ այս անորոշութեան մղձաւանջով ու տնտեսական բիրտ դժուարութիւններով գալարուող անկայուն օրերը չեն: Անոնք պէտք է ունենան մեր հայրենիքին երազը, պէտք է ապրին հաւատքով: Այլապէս, եթէ անոնց խօսինք մեր դժբախտութեանց մասին միայն, եթէ զանոնք ընկճենք մեր տնտեսական մտահոգութիւններով՝ անոնց մանկութեան երջանիկ օրերուն կը ծերացնենք անոնց հոգին: Կ'ունենանք թոյլ, հոռետես եւ հիւանդագին սերունդ մը:

Խնայեցէք ձեր զաւակներուն, ազնիւ հայրեր ու մայրեր, մի՛ խօսիք անոնց մեր աղքատութեան ու միայն մեր սեւ դժբախտութեան մասին:

Շար.ը էջ 15

Clothing Drive
DONATE NEW CLOTHING FOR ARTSAKH FAMILIES
Preferably for Children

In Unity is Strength

DROP OFF BY NOV 15

AGBU
ARMENIAN GENERAL BENEVOLENT UNION
WESTERN REGION

2495 E Mountain St
Pasadena, CA 91104
Mon- Sat 9am-5pm
(626)794-7942

6844 Oakdale Ave
Canoga Park, CA 91306
Mon- Fri 8am-4pm
(818)883-2428

ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՆԴԱԿՆԵՐ (Բ .)

ՀԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

«ՆՈՅՆ ԾԱՂԻԿԻՑ ՄԵՂՈՒՆ ՄԵՂՐ Է ՇԻՆՈՒՆՄ, ՕՁԸՐ ԹՈՅՆ» ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՍՍՑՈՒԾՔ

-Երկար տարիներ եղել են միասին, Չլիկ-դաստա, Եթե քար, էշ-միլիցա, Բանկա-փլաւ են խաղացել միասին: Քարքարոտ փաղոցում Ֆուտբոլ են խաղացել քուրջէ գնդակով ու յետոյ արիւնոտ ծնկներով վագել մէկի կամ միւսի տուն՝ պատմութիւն ստեղծելով մայրերի համար:

Ամէնքին թւում էր, որ երկուսն էլ թափանցել են մէկը միւսի հոգու ամէնանրբին խորխորատներն անգամ: Թւում էր... Երանի միշտ այդպէս թուար:

Սովորեցին միեւնոյն դպրոցում: Արամը մէկ դասարան բարձր էր ընկերոջից: Մինչ նա դասերից յետոյ տանը զբաղւում էր ընթերցանութեամբ, ընկերը ման էր գալիս փողոցում եւ ժամանակ վատնում անյայտ, անբան տղաների հետ:

Եղաւ այնպէս, որ գրեթէ միաժամանակ, ընկերները սիրուհիներ ունեցան ու սկսեցին համատեղ հաճոյքի վայրեր, սրճարաններ, կինոթատրոն հաճախել:

Որոշ ժամանակ անց, Արամը նկատեց, որ ընկերը նկատելիօրէն անտեսելով իր «սեփական» ընկերուհուն, իր ընկերուհուն սիրաշահելու փորձեր է անում, որին դուր էին գալիս վերջինիս անհամ, շատ անգամ էլ քստմնելի, գոտկատեղից վար անէկդոտները, որոնք անգուսպ ծիծաղ էին առաջ բերում երկուսի հոգում: Իսկ այդ՝ զգուսանք առաջացնող չակերտաւոր հոմորներին ու մանք ընկերոջ ընկերուհու եւ Արամի հոգում արգահատանք եւ զգուսանք էին առաջացնում:

Արամը շատ շուտ գլխի ընկաւ, որ իր ընկերուհին այն չէ ինչ ցոյց էր տալիս արտաքինապէս: Ըմկերոջից էլ յուսախափ եղաւ իր ընկերուհին, որը նոր էր աւարտել դպրոցը գերազանցելի վկայականով: Արդիւնքում՝ տրոհուեց քառեակը: Օրեր անց Արամն իմացաւ, որ վաղոն «իրենով է արել» իր ընկերուհուն:

Նման երեւոյթը անհամատեղելի էր հին աւանդոյթներով Արաբ-կիրում ապրող ժողովրդի համար: Բամբասանքի եւ զազրախոտութեան հզոր ալիքը խախտեց թաղի բնակչութեան անդորրը: Թշնամացան ոչ միայն Արամն ու վաղոն, այլեւ քսան տարուց աւելի կողք-կողքի, մէկ ընտանիքի պէս ապրող հարեանները:

Որոշ ժամանակ անց, վաղոն ամուսնացաւ Արամի սիրուհու հետ ու չուեց Ամերկա: Հագլու մէկ տարի անց, վաղոյի կինը գլուխը կախ, նորածին մանկան գրկած վե-րա-դարձաւ Երեւան: Պարզուեց, որ ամուսինը՝ վաղոն մութ գործեր կատարած լինելու յանցանքի հա-

մար նստած է բանտում:

«ՓԱՌԱՍԻՐՈՒԹԻՆՆ ՈՒ ՎՐԵԺԸ ՄԻՇՏ ՔԱՂՑԱԾ ԵՆ» ԴԱՆԻԱԿԱՆ ԱՍՍՑՈՒԾՔ

...Երեւանում էլ գիտէի նրան: Անյաջողակ մէկն էր: Աւելի ճիշդ՝ սիրուած չէր: Երկար չէր մնում նոյն աշխատավայրում: Փնովում էր սրան-նրան, ոչ-ոքի չէր հաւանում: Կար ու չկար՝ ինքն էր, քառակուսի պայուսակը ձեռքին, առաւօտից երեկոյ գիտական, մշակութային հիմնարկները թրեւ եկող այդ գաջաջը: Նախանձում էր բոլորին՝ ճանաչէր կամ ոչ: Անգուսպ փառասիրութեամբ տարուած, չափ ու կշիռ չէր դնում արարքների մէջ: Մէկին միւսին դուր գալու նպատակով, սիրահետում էր որոշ պաշտօնատար անձանց կանանց ու՝ գուարճացնում նրանց անմիտ, դատարկ անէկդոտներով, որոնք, որպէս կանոն, վերջանում էին նախապէս որոշուած «գոհի» հասցեով:

Ի վերջոյ տեղ չհասաւ նա, եւ ոմանց նման, փառասիրութեանը յագուրդ տալու համար, որոշեց մեկնել Ամերիկա:

- Դուք դեռ կը տեսնէք, թէ ես ով եմ, դուք դեռ կը լսէք իմ մասին,- յոխորտացել էր նա արտերկիր մեկնելուց առաջ:

... Ես այստեղ՝ Լոս Անջելէսում իմացայ իր մասին, տեսայ նրան: Նոյն պորտաբոյծն էր, միայն թէ աւելի յոփացած, յոխորտալից հայեացքով, դուր ժպիտկն էլ դէմքին.

- Դուք, այստեղ պարոն...,- դիմեց նա ինձ փայլող աչքերով:

- Այո՛, այստեղ, իսկ ի՞նչ կայ որ...:

- Ջարմանալի է..., մտքովս չէր անցնի, սակայն մի տեսակ լաւ է...:

- Ի՞նչն է լաւ...:

- Այն՝ որ հիմա երկուսս էլ հաւաղար ենք:

- Մե՞ք..., հաւասար..., այդ ինչպէ՞ս:

- Այո՛, հաւասար, հաւասար, այստեղ բոլորն են հաւասար: Այնտեղ՝ դուք ուրիշ էիք, մեծ մարդ..., դժուար էր ձեզ մօտենալը...:

... Քսան տարուց աւելի ոչինչ չ'անող, պետութեան հաշուին ապրող այդ մարդուկը չհասկացաւ, որ ինքը նոյնն է, չի փոխուել, նոյն գաջաջը, դեռ աւելի փոքրացած:

... Նա եւ իր նմանները չեն կարող հասկանալ, որ մարդու մեծութիւնը տեղով, բնակավայրով չի որոշուում: Այն մշտապէս հաստատուում է նրա՝ իսկապէս մեծ գործերով ու մեծ, անշահախնդիր, վառ հայրենասիրութեամբ:

«ՉՍՏՈՒԳՈՒԱԾ ԲԱՐԵՎԱՍԸ ՆՄԱՆ Է ՉՋԱՐՈՒՄԸ ԸՆԿՈՅԶԻ» ՈՒՌԱԿԱՆ ԱՐԱԿ

... Վարդանն ու իր ընկերուհին նրա հետ ծանօթացան Երեւանի Նկարիչների տան ցուցասրահում,

ուր ցուցադրութեան էին դրուել հայ գեղանկարիչների վերջին գործերը: Յուշահանդէսի բացման առաջին օրն էր ու շատ բազմութիւն էր հաւաքուել:

Թորոքմի աչքից չվրիպեց հաճելի գոյգի ներկայութիւնը ու մի հարմար պահի մօտեցաւ նրանց ու սասց.

- Հարմար օր չէք ընտրել երիտասարդներ: Այս խուռներամ բազմութեան մէջ դուք ոչինչ չէք հասկանալ: Առաջարկում եմ դուրս գալ սրահից: Ես, որպէս գեղանկարչութեան մասնագէտ, մի քանի օր անց, երբ այսքան բազմութիւն չի լինի, ինքս կ'առաջնորդեմ ձեզ ցուցասրահ ու բացատրութիւններ կ'անեմ:

- Ճիշդ է ասում պարոնը վարդան, արի դուրս գանք,- ասաց իր ընկերուհին:

- Կանայք աւելի շրջահայեաց են, լսիր նրան բարեկամս: Եկէք ծանոթանանք, իմ անունը Թորոքմ է: Իսկ ինչպէ՞ս է ձեր անունը օրիորդ: Ձեր ընկերոջ անունն իմացայ:

- Սոնա, Սոնա է իմ անունը:

... Ամբողջ երեկոն անցկացրին կինո Մոսկուայի հրապարակի բացօդեայ սրճարանում: Ոգելից խմիչքի ազդեցութեան տակ բացուեց Թորոքմի լեզուն.

- Էս մեր սփիւռքահայ տուրիստները գեղանկարչութիւնից բան չեն հասկանում: Միայն թէ իրենց տան պատերին փակցրած ունենան Արարատի, Խոր Վիրապի, կամ էջմիածնի Մայր Տաճարի նկարները: Բնական փնտռողներ քիչ է պատահում:

- Դուք ի՞նչ մասնագիտութեան տէր էք պարոն Թորոքմ,- հարցրեց վարդանը:

- Ես գեղանկարչական արուեստի փորձագէտ եմ: Գնում եմ շնորհալի, անփորձ երիտասարդ գեղանկարիչների յաջողուած գործեր եւ վաճառում սփիւռքահայերին: Ամէն մի սփիւռքահայ, իմ հեռաձայնի թիւը փոխանցում է

Հայաստան եկող իր բարեկամներին, որի արդիւնքում, օրէ-օր աւելանում է իմ յաճախորդների քանակը:

- Իսկ դուք բնակարաններ ունէ՞ք պարոն, հարցրեց Սոնան

- Այն էլ ինչպիսի՞նք..., ես ձեզ կը հրաւիրեմ իմ տուն եւ դուք կ'ընտրէք ձեր ուզած բնակարանը:

... Մէկ շաբաթ անց Թորոքմը հեռաձայնեց վարդանին.

- Վարդան ջան, Սոնային վերցրու ու եկէք իմ տուն, որից յետոյ ձեզ կը տանեմ ցուցահանդէս:

Այն՝ ինչին աւանատես եղան մեր ջահելները՝ վեր էր ամէն մի սպասումից: Թորոքմի բնակարանը լցուած էր անթիւ, անհամար կտաններով: Խոշոր սենեակի չորս պատերին կախուած էին տանեակներով Հայաստանի ճարտարապետական կոթողներ պատկերող նկարներ ու փոքրաթիւ բնակարաններ, որոնցից մէկը շատ հաւանեց Սոնան:

- Ո՞րքան արժէ այս բնակարանը պարոն Թորոքմ:

- Վատ չէ, վատ չէ..., բարձր ճաշակի տէր է մեր աղջիկը: Դրա հեղինակը վաղուց է մահացել: Այդ նկարի գինը 700 դոլար է, բայց ձեզ համար, որպէս բարեկամի, կարող եմ 500-ով տալ:

- Ես էլ շատ հաւանեցի: Իսկ կարելի՞ է մաս-մաս վճարել:

- Անշուշտ կարելի է բարեկամս, միայն թէ քսան տոկոս լաւեւրով...:

Մի քանի վայրկեան համակ լուռութիւն, որից յետոյ՝

- Ինչ...լաւեւրովա՞ր, բայց չէ՞ որ մենք ընկերներ ենք...

- Բիզնէսում ընկեր-մընկեր չկայ պարոն..., ուշքի արի՛:

- Վա՛յ ես քո մարդ ասողին ինչ ասեմ..., մարդ եղիր, մարդ...:

- Դէ, դէ՛ չափո՞ ճանաչիր ախպարի ճուտ...:

Առանց պատասխան տալու սիրագեղ գոյգը հեռացաւ յոփացած բիզնէսմէնի անձնական ցուցասրահից:

ՀՀ ԿՐԻՍՏԻՆՈՒԹՅԱՆ ԼՍՄԻՎԱԾԻ ԱՄԻՆԻՏԵԱՆ ԹՄԻ
 Հովանաորութեամբ՝
 Թեմիս Բարեշան Առաջնորդ
ԳԵՐՇ. Տ. ՅՈՎՆԱՆ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ
 Կազմակերպութեամբ՝

1
 2
 0

«ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ» ՄԵՍԿՈՒԹԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱՒՈՒՄԻ
ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
 Ամեակի Համերգ
 Յայտագիր
Voce Dell' Orchestra
 Խմբավարութեամբ՝
 Մայկաթրօ՝ Ռաֆֆի Միֆայէլեանի
 Հայաստանի Օպերայի եւ Բալետի
 Ազգային Թատրոնի Խմբավար
 Մասնակցութեամբ՝ Սրբոց Ղեկնողեանց
 Մայր Տաճարի «Շնորհալի» Երգչախումբին
 Խմբավարութեամբ՝
 Արթուր Արկ. Վարդանեանի
 Կիրակի, Դեկտեմբեր 3, 2023, երեկոյեան ժամը 6-ին
Սրբոց Ղեկնողեանց Մայր Տաճարին մէջ
 3325 N. Glenoaks Blvd., Burbank, CA 91504
 Յաւելեալ մանրամասնութեանց համար հեռաձայնէ՛ք Լեւոն Սիսոնեանին
 (818)383-1322 կամ Ալիս Իսկէստեղեանին (818)606-6606.
 Մուտքի մուր: \$50 & \$100
*Չեմարկին հասոյթը պիտի յատկացուի Արցախէն տեղահան քնտանիքներու

Պատմութեան էջերից

Շարունակուած էջ 14-էն

Խօսեցէք անոնց մեր ամրակուռ, մեր շէնչող Հայաստանին մասին: Ինչ փոյթ թէ չէ այսօր չենք կրնար վայելել անոր բարիքները: Անոր երազը միայն կը բաւէ մեր նորահաս սերունդը խան-

դավառելու: Խօսինք եւ խանդավառենք այս մատաղ սրտերը՝ որպէսզի ըլլան եռանդուն, առոյգ եւ քաջ՝ հոգիով: Այսպիսով միայն մեր ազգը կ'ունենայ լաւ հայեր եւ դուք ալ՝ յարգելի ծնողք՝ արժանաւոր զաւակներ:

Միհրան Թումաճան Կոմիտասի Արժանաւոր Սանը

ԴՈԿՏ. ՄԻՆԱՍ ԳՈՏԱՅԵԱՆ

Այս տարի կը լրանայ արեւմտահայ երաժշտական կեանքի արժանաւոր դէմքերէն մէկուն՝ Միհրան Թումաճանի մահուան 50-ամեակը: Ան ի սպառ կորուստէ փրկեց հարիւրաւոր երգեր, որոնք յօրինած էր հայ շինականը իր դարաւոր հայրենիքի տարածքին՝ փաստօրէն շարունակելով իր ՄԵԾ ՌԻՍՈՒՑԻՉԻՆ՝ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ գործը:

Միշտ բարետես, կոկիկ հագուած եւ սովորաբար ազուր ժապաւէն մը վզին, ան կը գբօսնէր իր եղբօրորդիին՝ մեր շատ սիրելի ամերիկահայ ընկերօջ՝ Տիգրան Թումաճանի հետ: Շատեր սովոր էին այս տեսարանին, յատկապէս Աբովեան փողոցի կրպակներու վարիչները, որոնք մօտենալով գոյգին, կը հարցնէին. «Ինտո՞ր էք, մայեսթրօ»: Այն աստիճան բնորոշ էր այս գոյգը, որ «Հայրիկ» շարժապատկերի բեմադրիչը տեսարան մը նուիրած էր «հայր եւ որդի» նկատուող Թումաճաններուն:

Սփիւռքահայ ուսանողներու, ինչպէս առհասարակ Երեւանի երաժշտասէր հասարակութեան համար, ան կոմիտաս վարդապետի կենդանի ներկայութիւնն էր: Արդարեւ, Միհրան Թումաճան Կոմիտասի հինգ յայտնի սաներէն էր, ինչպէս Բարսեղ Կանաչեան, որոնց վրայ Հայր Սուրբը առանձին առանձին ջանք թափած էր որ շարունակեն իր սկսած գործը: Թումաճանին բախտ վիճակուած էր բանահաւաքութիւնը: Երկար ու տքնաջան աշխատանքներէ ետք լոյս տեսաւ այդ նիւթերուն երեք ժողովածուները 1973-1986 թուականներու ընթացքին: Երեւանի մէջ՝ «Հայրենի երգ ու բան» վերնագրով:

է որ կոմիտաս վարդապետ յատուկ դասընթացքով մը զայն կը պատրաստէ որպէս երաժշտական գործիչ: Ցեղասպանութենէն ետք կոմիտասի սաները զիրար կը գտնեն 1918 թուին ու կ'որոշեն շարունակել իրենց ուսուցիչին գործը: Երիտասարդ Միհրան իր ճիւղին մէջ մասնագիտանալու նպատակով երկու տարի կ'ուսանի Փարիզի մէջ 1920-1922 տարիներուն:

1923 թուականին Մ. Թումաճան կը մեկնի ԱՄՆ, ուր կը հիմնէ «Հայ երգ» ընկերութիւնը, որ հասարակութեան առջեւ հանդէս կու գայ կոմիտասի եւ Բարսեղ Կանաչեանի խմբերգերու կատարումով: Միաժամանակ Թումաճան մեծ բծախնդրութեամբ կը հաւաքէ ու կը մշակէ Արեւմտեան Հայաստանի տարբեր գաւառներէ Ամերիկա հաստատուած հայութեան բեկորներու երգն ու երաժշտութիւնը:

Հայրենադարձութեան վառ օրինակ մը հանդիսացաւ Միհրան Թումաճան, երբ 1965 թուականին Միհրան Թումաճան իրականացուց իր երազը եւ հաստատուեցաւ Խորհրդային Հայաստան՝ շրջապատուեցաւ երաժիշտներով ու արհեստավարժ կատարողներով: Հայրենի պետութիւնը զայն ապահովեց թոշակով եւ կոկիկ

բնակարան մըն ալ տուաւ Աբովեան փողոցին վրայ գտնուող Երեւան պանդոկին մէջ (այժմ Գրանդ Թիւլիփ, Grand Tulip, Yerevan): Հայաստանի Գիտութիւններու կաճառի արուեստի հիմնարկը Թումաճանի համար հնարաւորութիւն ստեղծեց հանգիստ պայմաններու ներքոյ հրատարակութեան պատրաստել տասնամեակներու ընթացքին անոր հաւաքած գործերը, եւ այսպէս լոյսին կու գան «Հայրենի երգ ու բան» ժողովածուի չորս հատորները՝ 1973-2005 թուականներու ընթացքին: Կը փրկուին հարիւրաւոր տոհմիկ երգեր ու երաժշտական կտորներ: Թումաճաններու թանկագին «Հաբաբըր» (հօրեղբայր) կը սիրէր կրկնել. «Ես հասկցայ, որ իմ աշխատանքներս գնահատողները հո՛ս են»:

Միհրան Թումաճան վախճանեցաւ 1973 թուի Հոկտեմբեր 28-ին, Երեւանի մէջ: Հայրենի պետութիւնն ու երաժշտական աշխարհը յաւուր պատշաճի պաշտօնական յուղարկաւորութիւն մը կազմակերպեցին եւ անոր յոգնատանջ մարմինը ամփոփուեցաւ Նուպարաշէնի պանթէոնին մէջ:

Տողբուս հեղինակը ներկայ էր վերջին հրաժեշտին: Անձրե-

Շար.ը էջ 18

ԱՆՎՃԱՐ

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ, ԿԱՃԱՌԻ ԵՒ ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ՀԱՄԱՐ

ՔԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՔՈԼԵՃՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Դիրաւ դասաւորեցէ ձեր առաջին ժամադրութիւնը առցանց՝ պատճենագրելով (scanning) այս ծածկագիրը ձեր Հեռաձայնի տեսախցիկի «Էփ»ով կամ երթալով՝

FINDYOURALLY.COM

#FINDYOURALLY

Լիբանան ՍԴՀԿ «Աղասի» Մասնաճիւղի Կազմակերպած Հանդիպում-Չրոյցը

Կազմակերպութեամբ ՍԴՀԿ «Աղասի» մասնաճիւղի վարչութեան, Ուրբաթ, 3 Նոյեմբեր 2023-ին, ՀՄՄ Պէյրուսի ակումբի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հանդիպում-չրոյց մը՝ «Երիտասարդութիւնը. Լուռ ճնշումներ եւ խնդիրներ» խորագրով, ներկայութեամբ ՍԴՀԿ Լիբանանի Շրջանի Վարիչ մարմինի ատենապետ Ընկ. Վանիկ Տագէսեանի, Կեդրոնական վարչութեան անդամ Ընկ. Ալեքսան Բէօշկէրեանի: Որպէս օր-

ներէն իւրաքանչիւրը, չարաչառութիւն եւ մոլորութեան վտանգը, ապա աւելի մանրամասն խօսեցաւ նաեւ ընկերային հաղորդակցութեանց համացանցային հարթակներու չարաչառութիւն պատճառով յառաջացած անհատական եւ հաւաքական ախտերը: Ընկ. Ճէրէճեան բացատրեց, որ ծխախոտի, թմրանիւթերու եւ բախտախաղի մոլորութիւնը աւելի ցայտուն եւ համատարած են այսօր մասնաւորաբար ընկերային հա-

ուան բանախօս հրաւիրուած էր Սահակեան Լեւոն Մկրտիչեան Գոլէճի նախկին տնօրէն Ընկ. Նազո Ճէրէճեանը: ՍԴՀԿ «Աղասի» մասնաճիւղի բացման խօսքը արտասանեց Ընկ. Յակոբ Վասիլեան՝ ամփոփ գիծերու մէջ ներկայացնելով երիտասարդութեան վիճակը եւ Ընկ. Նազո Ճէրէճեանի կենսագրական գիծերը: Լուսանկարներու եւ տեսանիւթերու ցուցադրութեամբ, Ընկ. Ճէրէճեան նախ ներկայացուց այսօր մեր առջեւ պարզ ուսած երիտասարդութեան վիճակը, գլխաւոր մարտահրաւէրներն ու խնդիրները: Ան մասնաւորաբար անդրադարձաւ ծխախոտի մոլորութեան, թմրանիւթներու գործածութեան, առցանց բախտախաղերու տարածումին: Բանախօս ընկերը հակիրճ ծանօթացուց նշեալ երեւոյթ-

ղորդակցութեանց հարթակներուն եւ էջերուն պատճառով: Ան կարծիք յայտնեց, որ թէեւ նշեալ խնդիրներու լուծումի որոշ պարտականութիւն կը կրեն ծնողքն ու դպրոցը, սակայն ծանրագոյն բեռը կուտակուած է ակումբներուն ու եկեղեցւոյ ուսերուն, որոնք պէտք է կարենան արդիական զարգացած միջոցներով հասնիլ պատանիներուն եւ երիտասարդներուն, հաղորդակցիլ ու համագործակցիլ անոնց հետ, որպէսզի անոնք իմանան կեանքի առողջ ուղին, զբաղին մարզանքով ու գերծ մնան իրենց ներկան ու ապագան քայքայող փորձանքներէն: Ապա տեղի ունեցաւ միտքերու փոխանակում ներկաներուն միջեւ, որմէ ետք երիտասարդութիւնը յուզող այս խիստ կարեւոր ձեռնարկը իր աւարտին հասաւ հիւրասի բոլորութեամբ:

Երիտասարդ Արուեստագետներու Բացառիկ Ելոյթը Թորոնթոյի Մէջ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԴԵՐՉԱԿԵԱՆ

Քաղաքիս քաջածանօթ երեք արժանաւոր հայ երիտասարդ արուեստագետներ հանդէս եկան 5 Նոյեմբեր 2023 Կիրակի օր, յետ միջօրէին Թորոնթոյի «Աղա խան» թանգարանի գեղեցիկ սրահին մէջ: Սրահը լեցուն էր օտարներու կողքին մասնաւորաբար հայ երաժիշտասէրներու ընտրեալ հոծ բազմութեամբ, որոնք եկած էին երիտասարդները քաջալերելու եւ իրենց արուեստը վայելելու: Երիտասարդներու կատարումները երաժշտական վայելքի անմոռանալի պահեր ապրեցուցին ներկաներուն:

Իրար յաջորդ կերպով մեկնաբանեց բոլորին կողմէ քաջածանօթ եւ սիրուած ֆրանսերէն կտորներ: «Սու լեօ սիէլ տը Բարի» Sous le ciel de Paris, «Լա վի աՆ ուոյ» La vie en rose, «Աբրէ էօն ուե» Apres un reve, «Պեսամէ մուչօ» Besame mucho կտորները, զանոնք մեներգեց իր հրապուրիչ ձայնով եւ իւրապատուկ բարձրորակ արուեստով մը արժանանալով բոլորին ջերմ գնահատանքին:

«Տիվայն Տրիմս» -Աստուածային երազներ- կոչուած այս ձեռնարկին իրենց մասնակցութիւնը բերին սիրուած օփերայի երգչուհի քոլորաթուրա սփրանսօ Լին անոյշ Իշնար, որ «Թորոնթօ Ֆիլհարմոնիք նուագախումբի», «Գանատիան օփերա ընկերութեան» եւ «Մինֆոնիա Թորոնթօ» սենեկային նուագախումբերու ելոյթներուն մէջ զանազան նշանաւոր օփերաներու ընթացքին յաջող ելոյթներ ունեցած է:

Ապա Կոմիտաս վարդապետի «Վաղարշապատ» պարը դաշնակահար Արթուր Միսքճեանի կողմէ գեղեցիկ կերպով մեկնաբանուեցաւ: Յաջորդեց Համբարձում Պէրպէրեանի «Անոր» կտորը, որ ներկայացուցաւ սփրանսօ Լին Ա. Իշնարի եւ դաշնակահար Արթուր Միսքճեանի կողմէ:

Նախկին Պոլսահայ, այժ Թորոնթոյաբնակ բոլորին ծանօթ տաղանդաւոր դաշնակահար Արթուր Միսքճեան, Գանատայի, Ամերիկա Միացեալ Նահանքներ, Իտալիոյ, Սպանիոյ, Մեքսիքոյի եւ Թուրքիոյ մէջ իր սարքած բացառիկ համերգներով եւ իր վերամշակումներով բոլորին ուշադրութիւնը գրաւած արժանաւոր արուեստագետ մըն է:

Երեք արուեստագետները այս անգամ բեմ բարձրացան եւ մեկնաբանեցին Խաչատուր Աւետիսեանի «Որտեղ գտնեմ քեզ» կտորը:

Պոլսահայ ընտանիքի գաւակ, սաքսոֆոնիստ Կարպիս Շահսուվար, Թորոնթոյի երաժշտասէրներուն համար յայտնութիւն մը եղաւ իր սաքսոֆոնի գեղեցիկ նուագով: Ան շքանաւարտ եղած է Համպըր քոլէժի ճազային կատարողական ծրագրէն, մասնակցած է Թորոնթոյի մէջ զանազան փառատօներու որպէս ճազի երաժիշտ, ներկայիս երաժշտութեան ուսուցիչ է եւ նաեւ փողային երաժշտական գործիքներու հմուտ արուեստագետ մը:

Առաջին բաժնի վերջին կտորը Շարլ Ազնաւուրի նշանաւոր «Լա պոհեմ»-ը բացառիկ գեղեցկութեամբ եւ հոյակապ կերպով ներկայացուցին Արթուր Միսքճեան եւ Կարպիս Շահսուվար որոնք արժանացաւ բոլոր ծափահարութիւններու:

Ճազ, պար, դասական եւ հայերէն կատարումներէ բաղկացած յայտագիրը սկսելէ ստաջ սփրանսօ Լին Ա. Իշնար կտորներու մասին հակիրճ տեղեկութիւններ փոխանցեց եւ առաջին առթիւ հանդէս եկաւ եւ մեկնաբանեց իր վիճիկ Պերլինի «Ռիչիլի ֆոր տը մուն» Reaching for the moon կտորը: Այս կտորին վերամշակումը կատարուած էր Սերուժ Գրաճեանի եւ Արթուր Միսքճեանի կողմէ: Այնուհետեւ Լին Ա. Իշնար

Միջնարարէ ետք, երեք արուեստագետները կրկին բեմ բարձրանալով մեկնաբանեցին Քուրթ Վէրլի «Շուքալի» դասական կտորը: Որու յաջորդեց Ռոպէրթ Ամիրխանեանի ստեղծագործութիւններէն «Դու՛ ինչպէս մի աստղ», «Կարմիր ծաղիկ մը գարունի» եւ «Երազ իմ երկիր հայրենի» երգերը:

Երկու երաժիշտ արուեստագետներ այս բաժնին մէջ ներկայացուցին Աւնօ Պապաճանեանի «Էլեգիա» կտորը: Ապա երեքը միասնաբար ներկայացուցին Լէոնարտ Պէրնշթայնի դասական «Տրիմ ուրի մի» Dream with me կտորը: Որպէս վերջին երգ ներկայացուցաւ Աւնօ Պապաճանեանի «Չըքնաղ երազ» կտորը: Աւարտին արուեստագետները ստացան գեղեցիկ ծաղկեփունջեր:

Որպէս պիսի կտոր «Ազգ փառապանծ» երգեցողութեամբ եւ երաժշտասէրներու մասնակցութեամբ վերջացաւ յայտագիրը: Ներկաներուն հրճուանքը իր գազաթնակէտին հասած էր, մեծ խանդավառութեամբ յոտնկայս որոտընդոտ ծափահարութիւններով գնահատեցին արուեստագետները, որոնք անմոռանալի օր մը ապրեցուցին Թորոնթոյի հասարակութեան:

Վարձքը կատար բոլորին:

Փարիզի Փալէ Տէ Քոնկրէ Դամերգասրահին Մէջ Առաջին Անգամ Ֆրանսացի Դանդիսատեսին Ներկայացուած Է Արամ Խաչատրեանի ...«Դիմակահանդէս» Պալէթը

Հոկտեմբեր 26-ին եւ 27-ին Փարիզի հանրալստ Փալէ տէ Քոնկրէ-ըէ համերգասրահին մէջ Հայաստանի օփերայի եւ պալէթի ազգային ակադեմիական թատրոնը առաջին անգամ Ֆրանսացի հանդիսատեսին ներկայացուցած է մեծանուն երաժշտահան Արամ Խաչատրեանի ...Դիմակահանդէս« պալէթը՝ Հայաստանի ժողովրդական արտիստ Վիլէն Գալստեանի բեմագրութեամբ: Այս մասին կը տեղեկացնէ Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի դեսպանութիւնը:

Բացառիկ այս համերգը կազմակերպուած է երաժշտահանի ծննդեան 120-ամեայ յոբելեանի կապակցութեամբ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ մարմնա-

մարզութեան նախարարութեան, Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանութեան, Ֆրանսայի մէջ Հայաստանի դեսպանութեան բարեկամներու միութեան եւ ...France Concert« ընկերութեան հետ համագործակցաբար:

Համերգին ներկայ էին Ֆրանսայի բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, Ֆրանսայի մէջ հաւատարմագրուած օտարերկրեայ դիւանագէտներ, մտաւորականներ, հասարակական գործիչներ, Ֆրանսահայ համայնքի ակնաւոր ներկայացուցիչներ:

Հոկտեմբեր 29-ին պալէթային ներկայացում տեղի կ'ունենայ նաեւ Սթրազպուրկի Զենիթ-Եւրոպա համերգասրահին մէջ:

Միհրան Թուճաճան

Շարունակուած էջ 16-էն

ւոտ օր էր եւ ներկաները երկինք նայելով կը հառաչէին. «Երկինքն էլ է լալիս», մէկն ալ ասելցուց. «Իր ուսուցչի ու ասնորի արտասուքն է, որ թափուում է երկնքից...»: Կ'արժէ այս պահուն յիշել բնութեան սարքած անակնկալը: Երբ թափօրը գերեզմանատուն կը հասնէր աշնանային անձրեւի տակ, յանկարծ կտրուեցաւ եւ մարդիկ սկսան զարմանքով գիրար դիտել ու մեկնաբանել: Ներկաներէն մէկը, որ բաւական տարիքը առած մտաւորական մըն էր եւ ականատես եղած էր Կոմիտասի թաղումին, հետեւեալը ըսաւ.

- Հրաշքներ պատահել են, պատահեց եւ հիմա: Արդարեւ, Կոմիտասի յուղարկաւորութեան պահին էլ անձրեւոտ էր եղանակը, իսկ երբ մօտեցանք Երեւանի պանթէոնին, անձրեւը դադարեց եւ երկինքը մի պահ դէմքը ցոյց տուեց...Սա զուգահիշութիւն չէ, սա հրաշք է:

Եւ իրօք, թաղման պահուն, մայրամուտի արեւի վերջին շողերը ինկած էին քառագագաթ Արագածի վրայ...

Միհրան Թուճաճան ընտանիք չէր կազմած, այլ իր եղբօր զաւակները ընդունած էր որպէս իր հարգատ զաւակները, վերջիններս ալ կը զուգահիշուէին իր վրայ որպէս իրենց հայրը: Այդպէս կը վարուէր եղբօրորդին՝ Տիգրան Թուճաճանը

(մահացած 2022-ին, Տիթրոյթ): Տիգրան իր «Հաբաբը» հօրեղբօր հետ կ'ապրէր եւ պահպան հրեշտակի պէս կը հետեւէր անոր ամէն քայլին: Բնաւորութեամբ ալ նման էին, բայց յատկապէս զուարթախօս էին երկուքն ալ:

Առաջին անգամ երբ Տիգրան գիտ ծանօթացուց «Կոմիտասի սանին»՝ ըսելով. «Հաբաբը, իշտէ ա'ս է Միհրանը, որուն մասին միշտ կը պատմեմ քեզի...», այն ատեն «Հաբաբը» պոլսական զուարթամտութեամբ մը հարցուց. «Կարգուած ես, տղաս»: Ժխտական պատասխանս ստանալէն ետք ասելցուց.

-Ուրեմն դո՛ւն ալ անկարգ ես...

Այսօր արժանի կերպով իր անունը կը կրէ Տիգրանի որդին՝ Միհրան Թուճաճանը, որ ատեն մը Հայկական Համագումարի Լոս Անճելըսի բաժնի վարիչն էր եւ կը շարունակէ իր ներդրումը բերել ԹՄՄ-էն ներս:

Սարեր, ձորեր, դաշտեր ու ջրեր, Մարմանդ-մարմանդ վագող աղբիւրներ, Մի վեր կացեք, իմացեք, Տեսեք իմ սրտի ցաւեր: (Կոմիտաս)

Լոյս տեսաւ Երեւանի մէջ «Հայրենի երգ ու բան» վերնագրով, ժողովածուները 1973-2005 թուականներու ընթացքին:

Չորրորդ հատորը հրատարակուեցաւ 2005 թուականին:

Ինչպէ՞ս Կը Դիմակալենք Մեր Տառապանքը

Շարունակուած էջ 7-էն

Իրենց կեանքը անտարբերութեամբ ապրելը ազդու դարձան կը նկատեն: Եւ դեռ կան ուրիշներ, որոնք կը դիմակալեն տառապանքը տարբեր աշխարհահայացքով: Ոմանց համար տառապանքը օրհնութիւն կրնայ ըլլալ, ուրիշներու համար անէ՛ք: Օրինակի համար.-

1. Տառապանքը կարգ մը մարդիկ Աստուծոյ կը մօտեցնէ, իսկ ուրիշներ Աստուծոյ կը հեռացնէ: Այս երկու տարբեր աշխարհահայացքներու պերճախօս օրինակը կը տեսնենք Գողգոթայի բլուրին վրայ Յիսուսի հետ խաչուող երկու աւագակներու դիրքաւորումին մէջ: Աւագակներէն մէկը կը հաւատայ, իսկ միւսը կը հայհոյէ: Մէկը կը զղջայ, իսկ միւսը կը խստանայ. մէկը կը փրկուի, իսկ միւսը կը կորսուի: Տառապանքը կրակի պէս է, կրնայ ոսկին հալեցնել եւ այդ ոսկիէն փառաւոր զարդեր շինել, կրնայ նաեւ կակուղ կաւը կարծրացնել:

2. Տառապանքը կրնայ դաստիարակել կամ վատթարացնել: Վիշտն ու ցաւը կրնան յղկել, դաստիարակել եւ ազնուացնել կարգ մը մարդիկ: Հակադարձաբար, ցաւն ու տառապանքը կրնան դառնացնել եւ վատթարացնել ուրիշ մարդոց կեանքը: Տառապանքը արեւի պէս է. ան կարող է աճեցնել շատ բոյսեր, կրնայ նաեւ խամրել ու

չորցնել ուրիշ բոյսեր:

3. Տառապանքը կրնայ կարգ մը մարդոց մէջ ստեղծել սիրոյ եւ կարեկցութեան ոգի, ուրիշներու մէջ՝ ոխի եւ ատելութեան ոգի: Կարգ մը տառապող մարդիկ ասելի զգայուն կը դառնան ուրիշներու տառապանքին՝ սէր, գութ եւ կարեկցութիւն ցոյց տալով. կան ուրիշ տառապող մարդիկ, որոնք կը բխցնեն իրենց զգացումները՝ «սատիզմ»ի ոգիով գոհունակութիւն կը զգան իրենց նմաններուն տառապանքովը:

Քրիստոնէական դարերու փորձառութիւնը կը յայտնաբերէ այն ճշմարտութիւնը, թէ անոնք որոնք իրենց տառապանքին մէջ զԱստուած դտած են, եւ զզացած են Քրիստոսի սիրոյն զօրութիւնը՝ անոնք են, որ ասելի զօրացած են հնոցի մէջ ջրդեղուած երկաթի պէս ու դարձած են պողպատ: Այս տեսակները կը նմանին այն հաստաբուն ծառերուն, որոնք թէեւ կը հարուածուին կեանքի հովերէն ու փոթորիկներէն, բայց իրենց հաւատքի արմատները ասելի կը զօրանան եւ կ'ամրանան:

Տառապանքը այս ընտիր մարդիկը, հաւատքով իրենց կեանքի արցունքներէն ծիածաններ կը շինեն, իրենց կեանքի փուշերէն՝ փառաց պատկեր. ոստրէներու պէս իրենց կողմ խրուող աւագահատիկներէն մարգարիտներ կ'արտադրեն:

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՈՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
 Enclosed a check for (one year)
 * \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA
 \$ 125,00 (Air Mail) for Canada.
 \$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State:----- Zip Code:-----

Country: -----

Tel:-----

Email: -----

MEHER BABIAN, D.D.S.
 General Dentistry

Տոքթ. Միհր Պապեան
 Ատամնաբոյժ

1111 S. Glendale Ave., Suite 206
 Glendale, CA 91205

Tel: (818) 547-0884
 Fax: (818) 547-9360

ՄԱՅԱԶԴ

Օժէն ԱՐՄԷՆԵԱՆ (1935-2023)

Սրտի դառն կակիծով կը գուժենք մեր սիրեցեալ մօր, մեծ մօր եւ կեսուրին՝ Օժէն ԱՐՄԷՆԵԱՆԻ մահը, որ պատահեցաւ Ուրբաթ, 3 Նոյեմբեր, 2023, երեկոյեան ժամը 11:00-ին յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Թաղման եկեղեցւոյ կարգը տեղի պիտի ունենայ Երեքշաբթի, 21 Նոյեմբեր, 2023-ին, առաւօտեան ժամը 10:00-ին Վեն Նայսի Սուրբ Պետրոս Հայց. Առաքելական եկեղեցւոյ մէջ, 17231 Sherman Way, CA 91406:

Թաղման գերեզմանի կարգը տեղի պիտի ունենայ Հոլիվուտ Հիլզի գերեզմանատան մէջ, 6300 Forest Lawn Drive, Los Angeles, CA 90068:

Սգակիրներ՝
Զաւակը՝ Տէր եւ Տիկ. Յակոբ եւ Թամար Արսենեան եւ զաւակները
Զաւակը՝ Տիար Արա Արսէնեան եւ զաւակը
Դուստրը՝ Տէր եւ Տիկ. Վահէ եւ Սեդա Նիկողոսեան եւ զաւակները
Զաւակը՝ Տէր եւ Տիկ. Աշոտ եւ Ալին Արսէնեան եւ զաւակները
եւ համայն Արսէնեան, Զուլալեան, Նիկողոսեան, Սվաճեան եւ
Կակոսեան ընտանիքներն ու հարազատները:

Կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի ձեր նուիրատուութիւնները կատարել «Մասիս» շաբաթաթերթին, 1060 North Allen Avenue, Pasadena, CA 91104:

Պետութիւն եւ Եկեղեցի

Շարունակուած էջ 11-էն

նէն բաժնուեցաւ, եւ մինչ այդ եկեղեցիին տնօրինութեան տակ գտնուող կալուածային, ուսումնական եւ քաղաքացիական գործերը եւ անոնց ղեկավարումը ենթարկուեցան պետական մարմիններու իրաւասութեան:

Անդրադառնալով հայ մտաւորականներու կողմէ 1860 թուականին Կ.Պոլսոյ մէջ պատրաստուած «Ազգային սահմանադրու-

րու կրօնահամայնքային կեանքը կարգաւորող կանոնադրութիւն մըն էր, ուստի բոլորովին հեռու էր պետութիւն եւ եկեղեցի յարաբերութիւնը սահմանող օրէնսդրութիւն մը ըլլալու յաւակնութենէն:

28 մայիս 1918 թուականին հիմնադրուած Հայաստանի Ա. Հանրապետութիւնը, կանգնած գոյութեանական, տնտեսական ու քաղաքական ծանրագոյն մարտահրաշխանքներու դիմաց, բոլորովին հնարաւորութիւն չունեցաւ մշակելու

չաստանի մէջ խորհրդային կարգերու հաստատումով եւ 1922ին ընդունուած սահմանադրութեամբ Հայ եկեղեցին ոչ միայն խորհրդային իշխանութենէն բաժնուած յայտարարուեցաւ, այլեւ անաստուածութեան գաղափարախօսութեան մեկնարկած հակակրօնական քաղաքականութեան հետեւանքով ան ենթարկուեցաւ դաժան հալածանքներու: Մինչեւ 1937 թուականի վերջը, խորհրդային Հայաստանի տարածքին փակուեցաւ շուրջ 800 եկեղեցի, իսկ միայն 1930-1938 թուականներուն բռնադատուեցան 164 եկեղեցականներ, որոնցմէ կէսէն աւելին՝ շուրջ 91 հոգի, դատապարտուեցան գնդակահարութեան մահապատիժին: Չեկայի գործակալներուն ձեռքով խեղդամահ կ'ըլլայ խորհրդային Մուրատբէկեան կաթողիկոսը: 4 Օգոստոս 1938 թուականին Հայաստանի Կոմունիստական կուսակցութեան Կեդրոնական կոմիտէն կ'որոշէ փակել Ս. Էջմիածինը եւ վերացնել Ամենայն հայոց կաթողիկոսութիւնը: Միայն վերահաս Բ. Համաշխարհային պատերազմին ստեղծած իրադրութեան փոփոխութեան պատճառով կը կանխարգիլուի այդ չարաբաստիկ որոշումին կենսագործումը:

1945էն ետք, երբ ամբողջ խորհրդային Միութեան մէջ եկեղեցիին հանդէպ կը դրսեւորուի հանդուրժողականութեան որոշակի ոգի մը, նաեւ Հայաստանի մէջ կը հաստատուի «Կառավարութեան առընթեր եկեղեցական գործերու խորհուրդ» մը, որուն կը տրուի խորհրդային կառավարութեան եւ եկեղեցիին միջեւ կապ պահպանելու լիազօրութիւն, չըսելու համար եկեղեցիին արդէն իսկ սահմանափակ գործունէութիւնը վերահսկելու նպատակ:

1991 թուականին՝ խորհրդային կարգերու փլուզումէն ետք, նորանկախ Հայաստանի Հանրապետութեան իշխանութիւնը ժողովրդային հանրաքուէով 5 Յուլիս 1995 թուականին կ'ընդունի նոր ազգային սահմանադրութիւն մը: Մինչեւ 2015 թուականը, սոյն սահմանադրութիւնը կ'ունենայ երկու փոփոխութիւն: ՀՀ սահմանադրութեան 1995 թուականի տարբերակը Հայ եկեղեցւոյ մասին առանձին յօդուածներ չի պարունակեր, այլ կայ միայն յօդուած մը խղճի ազատութեան եւ կրօնի մասին, որ

կը նշէ.
«Իւրաքանչիւր ոք ունի մտքի, խղճի եւ դաւանանքի ազատութեան իրաւունք: Կրօնի եւ համոզմունքների արտայայտման ազատութիւնը կարող է սահմանափակուել միայն օրէնքով՝ Սահմանադրութեան 45 յօդուածում նախատեսուած հիմքերով» (17):

Մէկ խօսքով՝ սահմանադրութեան 1995ի տարբերակին մէջ պետութիւն եւ եկեղեցի փոխյարաբերութեան վերաբերեալ յօդուած գոյութիւն չունի: Վերոգրեալ յօդուածը այլ կրօնական կազմակերպութիւններու շարքին նաեւ Հայ եկեղեցիին անուղղակի կու տայ գոյութիւն ունենալու եւ գործունէութիւն ծաւալելու արտօնութիւն՝ խղճի եւ դաւանանքի ազատութեան իրաւունքի սահմաններուն մէջ:

2005 թուականի սահմանադրութեան փոփոխութիւններուն մէջ կը նշուի.

«Հայաստանի Հանրապետութիւնում եկեղեցին անջատ է պետութիւնից:

Հայաստանի Հանրապետութիւնը ճանաչում է Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցու՝ որպէս ազգային եկեղեցու բացառիկ առաքելութիւնը հայ ժողովրդի հոգեւոր կեանքում, նրա ազգային մշակույթի զարգացման եւ ազգային ինքնութեան պահպանման գործում:

Հայաստանի Հանրապետութիւնում երաշխաւորուած է օրէնքով սահմանուած կարգով գործող բոլոր կրօնական կազմակերպութիւնների գործունէութեան ազատութիւնը:

Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցու յարաբերութիւնները կարող են կարգաւորուել օրէնքով» (18):

Իսկ 2015 թուականի եւ այսօր ալ գործող սահմանադրութեան 17րդ՝ «Պետութիւնը եւ կրօնական կազմակերպութիւնները» խորագրով յօդուածը կ'ամրագրէ.

«1. Հայաստանի Հանրապետութիւնում երաշխաւորուած է կրօնական կազմակերպութիւնների գործունէութեան ազատութիւնը:

2. Կրօնական կազմակերպութիւններն անջատ են պետութիւնից» (19):

(Շարունակելի-2)

Գիրք անուանեալ Որոգայթ փառացե, հրտգ Յակոբ Շահմիրեան, Մատրաս, 1773 թգ:

թիւն հայոց»ին, որ երեք տարի ուշացումով, նաեւ հակա կրճատումներով 17 մարտ 1863ին վաւերացուեցաւ օսմանեան կառավարութեանն անուանուելով «Նիզամանամէի Միլլէթի էրմէնիան», այսինքն՝ «Հայ ազգի կանոնադրութիւն», ընդամենը արեւմտահայե-

առանձին սահմանադրութիւն մը, այլ մինչեւ իր կարճատեւ գոյութեան վախճանը՝ 1920 թ., պետութեան ղեկավարները ստիպուած եղան որոշ փոփոխութիւններով կիրառելու «Ռուսական կայսրութեան հաւաք օրինաց»ը:

Արդէն ակնարկուեցաւ, որ Հա-

(11) Հմմտ. Մխիթար Գօշ, Դատաստանագիրք Հայոցե, հրտ. Վահան վրդ. Բաստամեանց, Վաղարշապատ, 1880, էջ 299:

(12) Հմմտ. նոյնը, էջ 305:

(13) Հոս հարցը այն չէ, թէ թագաւորը խորան բարձրանալով իրաւասութիւն ունենայ կրօնական ոլորտէ ա-րարողութիւն կատարելու: Բնականաբար ասոր ոչ կարիքը, ոչ ալ պահանջքը կայ: Այլ ան ըլլալով Տիրոջ օժտելով? Մտեւ կրօնական հարցերու մէջ համապատիւ կը նկատուի կաթողիկոսին, աստուածային իրաւունքով ունենալով իրաւասութիւնը մտեւ բարձրանալու ս. խորան, որ չձեռնադրուած կամ ծիսական օժու մը չստացած սովորական աշխարհականի մը արգիւնած է:

(14) Հմմտ. Սմբատ իշխանի (Գունդստաբլ), Դատաստանագիրք, հրտ. Արսէն վրդ. Ղևնճեան, Ս. Էջմիածին, 1918, էջ 17:

(15) Հմմտ. Մխիթար Գօշ, Դատաստանագիրք Հայոցե, անդ, էջ 422:

(16) Թեպէտ տիտղոսաթերթին վրայ թիրիմացաբար 1773 թիւը նշուած է, սակայն իրողութեան մէջ պետք է 1783 թուականը ըլլայ: Որոգայթ փառացե-ը մտեւ հրատարակուած է Թիֆլիս? 1913 թուականին, ապա արեւելահայերէնի թարգմանուելով՝ 2002-ին հրատարակուած է Երեւանի մէջ, Դ. Շահմիրյան, Շ. Շահմիրյան, Որոգայթ փառաց, Երևան, 2002 թ.:

(17) Հմմտ. <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docID=1>

(18) Հմմտ. <https://president.am/hy/constitution-2005/>

(19) Հմմտ. <https://president.am/hy/constitution-2015/>

«Ինթերի» Յաղթանակը Մխիթարեանի Կուլային Փոխանցումը

Իտալիոյ առաջնութեան 12-րդ հանգրուանին գաւաթակիր եւ սուփերգաւթակիր Միլանի «Ինթերը» իր դաստիարակ մրցեցաւ «Ֆրոզինոնէի» հետ եւ առաւելութեան հասաւ 2:0 արդիւնքով:

43-րդ վայրկեանին Հենրիխ Մխիթարեանի փոխանցումէն յետոյ գրեթէ խաղադաշտի կեդրոնէն, ձախ եզրային գծէն մօտէն կատարած հարուածով մրցակիցի բերդը գրաւեց իտալացի պաշտպան Ֆետերիքօ Տիմարկոն:

Մխիթարեանը փոխարինուեցաւ 69-րդ վայրկեանին: «Ինթեր» 31 կէտով կը գլխաւորէ մրցաշարային աղիւսակը եւ 2 կէտ առաջ է երկրորդ տեղը գտնուող Թուրինի «Եուվենթուսէն»: «Ֆրոզինոնէն» 12-րդն է՝ 15 կէտ:

«Չելսի» - «Մանչըսթըր Սիթի»՝ 4:4

Անգլիոյ Փրեմիեր Լիգայի առաջնութեան 12-րդ հանգրուանին ախոյեան եւ առաջատար «Մանչըսթըր Սիթին» Լոնտոնի մէջ մրցեցաւ «Չելսիի» հետ: Արձանագրուեցաւ ոչ ոքի՝ 4:4 արդիւնք:

«Մանչըսթըր Սիթին» 28 կէտով կը գլխաւորէ մրցաշարային աղիւսակը: Յաջորդ երկու տեղերուն գտնուող «Լիվերփուլը» ու «Արսենալը» ունին 27-ական կէտ: «Չելսին» 10-րդն է՝ 16 կէտ:

«Լիվերփուլի» եւ «Ասթոն Վիլայի» Յաղթանակները

Անգլիոյ Փրեմիեր Լիգայի առաջնութեան 12-րդ հանգրուանին «Լիվերփուլը» ընդունեց «Պրենթֆորտի» եւ առաւելութեան հասաւ 3:0 արդիւնքով: Տուպի հեղինակ դարձաւ եգիպտացի յարձակող Մոհամէտ Սալահը:

«Լիվերփուլ» 27 կէտով բարձրացաւ երկրորդ տեղ: Նոյնքան կէտ ունի մէկ հանդիպում քիչ կատարած առաջատար «Մանչըսթըր Սիթին» եւ երրորդ տեղը նահանջած «Արսենալը»: «Թոթէնհեմը» նահանջեց չորրորդ տեղ՝ 26 կէտ: «Աստոն Վիլան» 3:1 արդիւնքով պարտութեան մատնեց «Ֆուլհեմին» եւ 25 կէտով 5-րդն է:

«Արսենալի» եւ «Մանչըսթըր Եունայթըտի» Յաղթանակները

Անգլիոյ առաջնութեան 12-րդ հանգրուանին փոխախոյեան Լոնտոնի «Արսենալը» սեփական դաշտին վրայ մրցեցաւ «Պարնլիի» հետ: Սպանացի Միկէլ Արթեթալի գլխաւորած խումբը առաւելութեան հասաւ 3:1 արդիւնքով:

«Արսենալ» 27 կէտով հաւասարեցաւ առաջատար «Մանչըսթըր Սիթիին», որ մէկ խաղ քիչ կատարած է:

«Մանչըսթըր Եունայթըտը» նուազագոյն արդիւնքով պարտութեան մատնեց «Լուվըր Թաունին» եւ 21 կէտով 6-րդ տեղը կը գրաւէ:

Վովկի Խոջոյեան Աճնախաղէպ Արդիւնք Է Հայաստանի Համար

Մեզ համար աննախադէպ էր, որ մեծահասակներու աշխարհի առաջնութեան ունեցանք 5 եզրափակիչի մասնակից եւ մրցանիշային թիւով մետալներ: Ոսկէ մետալի համար մեր սամպլիստներուն խանգարեց վատահուծիւնն ու կաշկանդուածութիւնը:

Այս մասին լրագրողներու հետ զրոյցի ընթացքին ըսաւ սամպլի Հայաստանի հաւաքականի գլխաւոր մարզիչ Վովկի Խոջոյեանը՝ ամփոփել Երեւանի մէջ կատարուած սամպլի աշխարհի առաջնութիւնը:

«Ճիշտ է, մենք այսօր ոսկի չունեցանք, բայց վերջին 30 տարուայ մէջ առաջին անգամ աշխարհի առաջնութիւն մրցանիշային թիւով մետալներ նուաճեցինք: Մեծահասակներու հաւաքականը 10 մետալ նուաճեց՝ 5 արծաթ եւ 5 պրոնզ: Կը կարծեմ՝ մինչեւ յաջորդ տարի մեր յոյսերը կ'արդարացնեն եւ 5 ոսկէ մետալ կ'ունենան:

«Ժիրոնան» Հասաւ Յաղթանակի Եւ 5 Կէտ Առաջ Է «Ռեալէն»

Սպանիոյ առաջնութեան 13-րդ հանգրուանին առաջատար «Ժիրոնան» հիւրընկալեց «Ռայօ Վալիեքանոյին» եւ հասաւ յաղթանակի 2:1 արդիւնքով:

«Ժիրոնան» 34 կէտով կը գլխաւորէ մրցաշարային աղիւսակը եւ 5 կէտ առաջ է երկրորդ տեղը գտնուող Մատրիտի «Ռեալէն», որ մէկ հանդիպում նուազ կատարած է: «Ռայօ Վալիեքանոն» 9-րդն է՝ 18 կէտ:

«Պարսելոնան» Լեւանտովսկիի Տուպի Շնորհիւ Յաղթեց «Ալավեսին»

Սպանիոյ առաջնութեան 13-րդ հանգրուանին ախոյեան «Պարսելոնան» ընդունեց «Ալավեսին» եւ յաղթանակ արձանագրեց 2:1 արդիւնքով:

19-րդ վայրկեանին կոլ արտօնելէ ետք զաթալոնական խումբը յաղթեց լեհ յարձակող Ռոպերտ Լեւանտովսկիի տուպլի շնորհիւ:

«Պարսելոնան» 30 կէտով երրորդն է եւ 2 կէտ ետ է երկրորդ տեղը գտնուող «Ռեալէն»: Առաջատար «Ժիրոնան» ունի 34 կէտ: «Ալավեսը» 14-րդն է՝ 12 կէտ:

«Պայերը» Դժուարութիւն Զունեցաւ՝ 4:0 Հարի Քեյնի Մրցանիշը

Գերմանիոյ առաջնութեան 11-րդ հանգրուանին Լեւերքուզենի «Պայերը» իր դաշտին վրայ մրցեցաւ «Ունիոն Պեւլիին» հետ: Սպանացի Խապի Ալոնսոյի գլխաւորած խումբը յաղթեց 4:0 արդիւնքով:

«Պայեր» 31 կէտով կը գլխաւորէ մրցաշարային աղիւսակը եւ 2 կէտ առաջ է երկրորդ տեղը գտնուող ախոյեան Միւնխի «Պայերնէն»:

«Պայերնի» անգլիացի նորեկ Հարի Քեյնը Պոլնտեսլիկայի մրցանիշ սահմանած է: 30-ամեայ յարձակողը պատմութեան մէջ առաջին ֆուլթայլիստն է, որ Պոլնտեսլիկայի մէջ կատարած առաջին 11 հանդիպումներուն նշանակած է 17 կոլ: Ան նաեւ առաջինն է, որ չորս խաղերու ընթացքին յաջորդաբար առանուազն երկու գոլ նշանակած է:

Գերմանիոյ առաջնութեան 11-րդ հանգրուանին «Պայերն» 4:2 արդիւնքով պարտութեան մատնեց «Հայտենհայմին», Քեյնը դարձաւ երկու կոլի հեղինակ:

Միապի Հեթ-Թրիքը Յաղթանակ Ապահովեց ՊՍԺ-ին

Ֆրանսայի առաջնութեան 12-րդ հանգրուանին ախոյեան ՊՍԺ-ն հիւրընկալեց «Ռեյմսին»: Սպանացի Լուիս Էնրիկէի գլխաւորած խումբը յաղթեց 3:0 արդիւնքով:

Փարիզեան ակումբէն բոլոր երեք կոլերը նշանակեց ֆրանսացի յարձակող Կիլիան Միապէն:

ՊՍԺ-ն 27 կէտով գլխաւորեց մրցաշարային աղիւսակը եւ 1 կէտի առաւելութիւն ունի երկրորդ տեղը նահանջած «Նիսի» նկատմամբ: «Ռեյմսը» չորրորդն է՝ 20 կէտ: